



Norges miljø- og
biovitenskapelige
universitet

Masteroppgave 2023 30 stp
Fakultet for landskap og samfunn

Fremtidig organisering av jordskifteretten – tanker, holdninger og erfaringer

The future organization of the Land Consolidation
Court – thoughts, views and experiences

Nora Skatvedt
Master i Eiendom (M-EIE)

Forord

Tar du faget «eiendomshistorie» ved universitet i Ås, vil du tidlig bli presentert for kong Lagabøte som en gang sa:

«Om en bonde har for liten jord, skal han få mer; og om han har for mye, skal han miste noe. Slik skal jorden fordeles likere og skape mer harmoni i samfunnet.»

Sitatet er tilskrevet Magnus Lagabøte og skal ha blitt sagt en gang på 1200-tallet. Sitatet er likevel aktuelt i dag, da det understreker betydningen av at myndigheter legger til rette for en rettferdig bruk og tilgang til jord. I dag har Norge en egen domstol, kalt jordskifteretten, som behandler saker tilknyttet eiendom og rettigheter til fast eiendom. Oppgaven handler om denne domstolen. Eller rettene sagt om organiseringen av den.

For i likhet med resten av domstolsvesenet, må jordskifteretten være organisert på en måte som gjør det mulig å møte skiftende forventinger fra samfunnet. Det har vært utforende å jobbe med et tema som speiler en pågående samfunnspolitisk diskusjon, men desto mer spennende å diskutere!

Tusen takk til alle som stilte til intervju, og takk til Domstolsadministrasjonen for økonomisk støtte og tilgang til materiale.

Ås, 26.oktober 2023

Nora Aakre Skatvedt

Sammendrag

Teamet for masteroppgaven er organisering av jordskifteretten.

Formålet med masteroppgaven har vært å, gjennom samtaler med utvalgte intervjupersoner, få et innblikk i deres erfaringer og tanker tilknyttet organisering av jordskifteretten.

Jeg har fulgt Kvale og Brinkmann (2015) sine retningslinjer for gjennomføring av kvalitative intervjuundersøkelser. Intervjuene er med utvalgte ledere fra ting-og jordskifteretten. Dokumentstudier av skriftlige kilder ble brukt til å utforme semistrukturerte intervjuguider. Gjennom diskusjon og tolkning av innhentet empiri, beskrives muligheter og utfordringer tilknyttet organisering av jordskifteretten.

Med hovedproblemstillingen «Hva er den beste organiseringen av dagens jordskifterett for fremtiden?» har studiet pekt på flere aktuelle aspekter og perspektiver ved en vurdering av hva som vil være den mest hensiktsmessige organiseringen.

Abstract

The topic of the master's thesis is the organization of the land consolidation court.

The purpose of the thesis has been to gain insight into the experiences and thoughts of selected leaders, through conversations. I have followed the guidelines provided by Kvale and Brinkmann for conducting qualitative interviews. Documentary studies of written sources were used to develop semi-structured interview guides.

Through discussion and interpretation of the gathered empirical data, possibilities and challenges related to the organization of the land consolidation courts are described.

With the main research question "What would be the best organization of the current land consolidation courts for the future?" the study has highlighted several relevant aspects and perspectives in assessing what would be the most appropriate organization.

Innholdsfortegnelse

Forord	1
Sammendrag	2
Abstract	3
1 PRESENTASJON AV TEMA OG OPPBYGGING	1
1.1 Bakgrunn for valg av tema	1
1.2 Domstolstruktur	4
1.3 Oppgavens problemstillinger	11
1.4 Avgrensning av forskningsområdet	12
1.5 Oppgavens oppbygning	14
2 METODE	15
2.1 Metodeteori, metodologi og vitenskapsfilosofi	15
2.2 Valg av samfunnsvitenskapelig metode	18
2.3 Valg av forskningsdesign	20
2.3.1 Bruk av deskriptivt- og fenomenologisk forskningsdesign	21
2.3.2 Kvalitativ metode med semistrukturert intervju som datainnsamlingsmetode	22
2.4 Intervjuundersøkelsen sine syv faser	23
2.5 Forberedelser til intervjuundersøkelsen	27
2.5.1 Intervjuguide	27
2.5.2 Strategisk utvalg av intervjupersoner	29
2.6 Gjennomføringen av intervjuundersøkelsen	31
2.6.1 Rekrutteringen.....	31
2.6.2 Intervjuing	32
2.6.3 Transkribering og analyse	34
2.7 Relabilitet og validitet	36
2.8 Etiske hensyn	38
2.9 Metodiske betraktninger	38
3 TEORI	40
3.1 Historisk utvikling av rettsvesen og domstolstruktur	40
3.1.1 Vikingtid og middelalder: Betydningen av eiendom	40
3.1.2 Endringer i eiendomsrett og rettsvesen	42
4.1 Delproblemstillingen 1	45
4.1.1 Empiri.....	45
4.1.2 Drøftelse.....	46
4.1.3 Konklusjon delproblemstilling 1	46

4.2 Delproblemstillingen 2	47
4.2.1 Empiri.....	47
4.2.2 Drøftelse.....	47
4.3 Delproblemstillingen 3	48
4.3.1 Empiri.....	48
4.3.2 Drøftelse Delproblemstillingen 3 stiller to spørsmål i sin formulering:	49
4.4 Sentrale funn	50
4.4.1 Tabell 5: Sammendrag av empiriske funn	51
5 Sammenfattende drøftelse	52
6 Avsluttende refleksjoner til oppgaven	53

1 PRESENTASJON AV TEMA OG OPPBYGGING

Temaet for masteroppgaven er domstolstruktur, med problemstillinger avgrenset til å gjelde organisering av jordskifteretten. Med innledningskapittelet vil jeg klarlegge oppgavens jordskiftefaglige utgangspunkt. Kapittelet gir en presentasjon av hva jordskifte er og det vises til hvordan jordskifte- og jordskifteretten, har historiske, kulturelle og økonomiske røtter i det norske samfunnet.

Kapittelet redegjør for betydningen av jordskifteretten sin organisering som særdomstol. Det vises til debatter og reformer tilknyttet domstolstruktur og temaer som sentralisering, spesialisering, samt kompetanse- og oppgavefordeling domstolene imellom. Behovet for en domstol organisering som kan imøtekomme moderne krav og forventinger i samfunnet fremheves, før hensikten med masteroppgaven klarlegges. Oppgavens problemstillinger presenteres i delkapittel 1.3 Avgrensinger for masteroppgaven sitt innhold og omfang redegjøres for i delkapittel 1.2. I delkapittel 1.3 presenteres oppgavens problemstillinger, før det gis det en oversikt over oppgavens oppbygning i 1.4.

Videre i oppgaven undersøker jeg hva som kan være den mest hensiktsmessige organiseringen av dagens jordskifterett, med tanke på fremtidige behov. Oppgaven utforsker tematikken gjennom intervjuer med ansatte i jordskifteretten og tingretten. Ved å kartlegge tanker og holdninger om organisering av jordskifteretten, håper jeg intervjuundersøkelsen kan være et bidrag inn i den pågående diskusjonen om effektivisering av domstolene i første instans.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Vi lever i en tid preget av kontinuerlige og raske samfunnsendringer, hvor individuelle forventinger og samfunnets behov stadig blir mer komplekst. Endringer i samfunnet krever at domstolene utvikler seg. For at folk og samfunn skal kunne dra nytte av den jordskiftefaglige kompetansen i rettsvesenet, må jordskifteretten være organisert på en hensiktsmessig måte. I Domstoladministrasjonen sin årsmeldingen fra 2021 står det følgende:

«Domstolene må utvikle seg i takt med endringene i samfunnet, og et godt rettssystem kan alltid bli bedre.» (Bergh Lund & Urke, 2021, s. 4).

Det er domstolstrukturen som legger grunnlaget for at rettsinstansene har tilstrekkelig faglig kompetanse, tilgjengelighet, effektivitet og sikkerhet. Norske domstoler sitt idé- og verdigrunnlag er at de skal være uavhengige, sikre- og fremme rettssikkerhet, verne om rettssamfunnet og til enhver tid ha høy tillit i samfunnet (Norges Domstoler u.å.a). For å opprettholde tillit, er det viktig at offentlige instanser stadig evaluerer egen organisering og er åpne for endringer der det er nødvendig. Arbeidet i domstolene skal være preget av kvalitet, integritet, respekt, service, åpenhet og effektivitet (Norges Domstoler u.å.a).

I sitt innlegg «*En samfunnsdebattants (skrå)blikk på jordskifteinstituttet*» drøfter statsviter Erling Dokk Holm hvordan brukerne kan oppleve jordskifteretten (NMBU, 2021, 10. november). Dokk Holm trekker frem kvaliteter hos jordskifteretten som gjør den velfungerende for lokalsamfunn, og meningsfulle for den enkelte; den er et rimelig alternativ som legger til rette for selvprosederende parter, noe som gjør at partene føler seg sett og hørt. Han argumenter for at jordskifteretten er konstruktiv i sin konflikthåndtering siden en del av prosessen er å oppmuntre til dialog og samarbeid mellom partene. Ved å forstå partenes behov og bekymringer, for deretter å finne løsninger som er akseptable for alle, bidrar jordskifteretten til å redusere konfliktnivået og skape en mer harmonisk situasjon for grunneiere og rettighetshavere, så vel som i lokalsamfunnet. Siden det er jordskifteretten sine erfarne fagfolk som veileder partene gjennom en sak, kan brukerne føle seg trygge på at beslutningene som treffes er basert på grundig juridisk og teknisk innsikt. Dokk Holm poengterer at siden jordskifteretten gir partene juridiske rammer å forholde seg til, bidrar de og til å forhindre fremtidig konflikt (Ibid.). Med sin særkompetanse innen eiendomsjus opprettholder derfor jordskifteretten høy kvalitet på sine avgjørelser, noe som bidrar til å bygge tillit til at beslutningene er grundig gjennomtenkt og basert på god juridisk praksis.

Det at folk får tillit til en domstol på denne måten bygger på erfaringer og drøftelser over lengre perioder som i sum forteller oss at vi kan ha tillit til at dommere, advokater og andre sakkyndige opptrer slik at sannhet og rettferdighet forsøkes realisert (L.P Olausen, 2005, s. 4). Få brå omveltninger i domstolenes nyere historie er et tegn på at vi i Norge lenge har hatt tillit til rettsvesenet (Ibid.). Først etter åpne diskusjoner og tidvis langvarige utredninger har endringer blitt introdusert gradvis. Siden innføringen av Grunnloven har vi hatt en såpass tydelig tredeling av makten at rettshistorien (og øvrig historie) så å si ikke har eksempler på

direkte politisk innblanding i dømmende virksomhet (Ibid.). Følgelig har de fleste av oss stor tillit til domstolenes uavhengighet. Men selv om endringer kommer gradvis har domstolstrukturen jevnlig vært gjenstand for dem (NOU 2019:17, s. 17).

Utfordringer tilknyttet domstolstrukturen er stadig et aktuelt politisk spørsmål. Som for andre offentlige instanser, er økt bevissthet om behovet for modernisering, effektivitet og tilgjengelighet i rettssystemet aktuelt. Ett av de mer fremtredende dilemmaene er spørsmålet om å sentralisere domstolene. Sentraliseringstilnærmingen, som søker å konsentrere domstolene til større tettsteder og byer for å kunne fokusere på effektivitet, større fagmiljøet og en “likere” saksbehandling, vektes mot argumentene for en desentralisert domstolstruktur som tilrettelegger for stedspecialisering, samt god tilgjengelighet og nærhet til rettssystemet. Spørsmålet om spesialisering i domstolene er og en kilde til debatt, da det på den ene siden kan hevdes at spesialisering kan fremme mer kompetente avgjørelser i komplekse saker om miljø, teknologi eller eiendom. Andre derimot, uttrykker bekymring for at for mye spesialisering kan føre til begrensninger i domstolenes evne til å håndtere saker som krysser fagområder og berører flere aspekter av loven. I tillegg til spørsmålene om spesialisering og geografisk tilgjengelighet, utgjør ressursallokeringen (fordeling av ressurser) en vedvarende utfordring i den norske domstolstrukturen.

Mangel på tilstrekkelige ressurser, inkludert dommere og administrativ støtte, blir pekt på som mulige grunner til regionale forskjeller når det gjelder blant annet saksbehandlingstid. Forsinkelser og opplevde forskjeller i saksbehandlingen kan påvirke rettsikkerheten og skape ubalanse i rettspleien. Videre har økt digitalisering av samfunnet generelt, aktualisert behovet for å integrere teknologi i domstolene. For domstolene vil det å imøtekomme moderne krav innebærer en form for digital rettspleie. En effektivisering av rettsprosessene krever derfor ikke bare en oppdatering av eksisterende rettslokaler, men og endringer i struktur, arbeidsmetoder og organisering. Med sin stilling som særdomstol er jordskifteretten allerede en spesialisert rettsinstans med betydelig kompetanse innenfor sitt felt (NOU 2019: 17, Del 3). På grunn av den geografiske nærheten hver jordskifterett har til sakene de behandler har jordskifteretten følgelig høy tillit blant brukerne (Ibid.). Domstolkommisjonen har likevel flere ganger hevdet at jordskifteretten står ovenfor flere av de samme utfordringene som de alminnelige domstolene (Ibid.). Kommisjonen viser blant annet til at jordskifteretten er delt

inn i enda mindre enheter enn tingrettene, og at de derfor er svært sårbare; både som organisasjoner og som fagmiljøer (Prop. 11 L (2020-2021), s. 73).

Videre har det blitt stilt spørsmål til oppgavefordelingen- og samordningen mellom ulike nivåer av domstoler. Effektiv håndtering av rettssaker krever en balansert fordeling av saker mellom rettsinstansene, men også mellom rettskretser og rettssteder. Styringsmaktene har oppgjennom årene reagert på utfordringene ved å legge frem en rekke utredninger og forslag til reformer. Dagens domstolstruktur bygger på utredningen NOU 2019: 17 Domstolstruktur, hvor det blant annet ble anbefalt sammenslåing av domstoler og organisatoriske endringer innad i domstolene. Initiativene til endring har blitt møtt med kontrovers og bekymringer om blant annet tilgjengelighet og rettssikkerhet. Tilgjengelighetsperspektivet inkluderer antall og plassering av lokaler, samt tilgjengelighet for parter, sakkyndige og advokater. Tilgang på ressurser har og betydning for at instans skal kunne håndtere saker effektivt samtidig som kravet om rettssikkerhet opprettholdes. Eiendomssaker kan være komplekse og tekniske, så det er avgjørende at et hvert rettssted har ansatte med nødvendig kompetanse til å håndtere tvister på en profesjonell og tilfredsstillende måte for brukerne. En godt organisert domstolstruktur er nødvendig for å sikre tilgang til en rettferdig og rettidig rettspleie i norske domstoler. For jordskifteretten vil organiseringen og være styrende for i hvilken grad domstolbrukere får nytte av jordskifterettens spesialiserte kunnskap.

1.2 Domstolstruktur

Dagens organisering av jordskifteretten er et resultat av domstolsreformen vedtatt under Solberg-regjeringen i desember 2020 (2021-reformen). Med Domstolsreformen 2021 vedtok Stortinget å omorganisere domstolene i førsteinstans. I sin begrunnelse for reformen ble det vist til «*tidligere utredninger, som Riksrevisjonenes rapport fra 2019, Domstolkommisjonens strukturutredning NOU 2019:17 og Særdomstolsutvalgets NOU 2017:8*»

(Domstoladministrasjonen, 2022, s. 3). Selve utfallet av reformen hadde sin bakgrunn i Domstolkommisjonen sine anbefalinger i NOU 2019:17 Domstolstruktur, og NOU 2020: 11 Den tredje statsmakt – Domstolene i endring.

I Domstolkommisjonen sin utredning ble det anbefalt endringer i rettskretsinnndelingen. En rettskrets vil si større geografiske områder som er lagt under én rett. Dagens struktur av domstolene i første instans er organisert i slike rettskretser, men alle rettssteder er opprettholdt

og lokalisert på de samme stedene som før reformen. Et rettssted vil si lokasjonene domstolen befinner seg på. Hver rettskrets har flere rettssteder. Ved å opprettholde rettsstedene skulle reformen sikre folk nær tilgang til domstolene, men ved å legge flere rettssteder under én rett fikk man større rettskretser. Det finnes én rettskrets for hver jordskifterett. I dag har vi 19 jordskifteretter, med 34 rettssteder. Saker for jordskifteretten blir behandlet på rettsstedet eiendommen sokner til. Omorganiseringen skulle styrke fagmiljøene i domstolene, samt bedre ressursutnyttelsen. For jordskiftedomstolen var reformen et tiltak for å modernisere og effektivisere jordskifteretten. Reformen skulle og sikre en mer enhetlig og helhetlig behandling av saker i domstolsvesenet. Høsten 2021 leverte Solberg-regjeringen sin avskjed, og Jonas Gahr Støre sin regjering tiltrådte. Da dagens koalisjonsregjering, bestående av Arbeiderpartiet og Senterpartiet, la frem 2023-budsjettet i fjor høst, var følgende avsnitt lagt under kapittelet «Prioriteringar i 2023»:

«I 2021 vart talet på rettskrinsar redusert frå 60 til 23 for tingrettane og frå 34 til 19 for jordskifterettane. Våren 2022 sende regjeringa på høyring eit forslag om å gå tilbake til strukturen frå før 2021, for å sikre innbyggjarar over heile landet god rettstryggleik og tilgjengelege tenester. Departementet har motteke om lag 400 høyringssvar. Høyringa er no til oppfølging i departementet og regjeringa vil komme tilbake til Stortinget om dette på eigna måte.»

(Prop. 1 S (2022-2023), s. 68).

Per oktober 2023 har det ikke blitt lagt frem noen reverseringsproposisjon, og i regjeringens forslag til 2024-budsjett er avsnittet fjernet fra prioriteringskapittelet (Prop. 1 S (2023-2024), s. 67). Men opprinnelig kunngjorde altså dagens regjering at de ønsket å reversere domstolsreformen fra 2021 (se Hurdalsplattformen (2021)). Dette til tross for protester fra de berørte fagmiljøene. I høringsnotatet om reversering av 21-reformen, presiseres det at «Enhver domstolstruktur bør ha gode løsninger på utfordringer knyttet til sårbarhet, fleksibilitet og effektivitet» (Justis- og beredskapsdepartementet, 2022, s. 7). Dette er de samme utfordringene dagens organisering søkte å løse. Organisering av jordskifteretten er kompleks og utfordrende av flere grunner. Jordskifteretten har en bred portefølje av oppgaver, hvor flere av sakstypene krever en fleksibel organisasjon for å håndtere de på en god måte. Jordskifteretten har hele landet som sitt virkeområdet, både urbane og landlige områder. Det å

sikre geografisk tilgjengelighet og en rettferdig behandling uavhengig av hvor saken er kan være utfordrende. Sakene som går for jordskifteretten krever ofte både tekniske kunnskaper, eksempelvis landmåling og naturressursforvaltning, så vel som juridiske ferdigheter. Å sikre at dommere og personal på alle rettssteder har nødvendig kompetanse krever en organisering av jordskifteretten som gjør den attraktiv som arbeidsplass. Endringer i samfunnet, som urbanisering, teknologiske fremskritt og fokus på klima- og miljø, kan føre til at jordskifteretten får nye typer problemstillinger å håndtere. En optimal organisering er likevel krevende å få til, da tilgjengelige ressurser ikke alltid er tilstrekkelig for å dekke behovet for tilstedeværelse, personell og teknologi. Det å finne den mest hensiktsmessige måten å organisere jordskifteretten på er en kompleks oppgave som krever nøye vurderinger.

I den sammenheng søker masteroppgaven å undersøke hva som vil være den mest hensiktsmessige organiseringen av dagens jordskifterett, med tanke på fremtidige behov. Målet med oppgaven er å kartlegge tanker og holdninger om organisering av jordskifteretten. Tematikken vil drøftes med utgangspunkt i innhentet kvalitativ data fra utvalgte intervjupersoner fra førsteinstansdomstolene; tingretten og jordskifteretten. Til oppgaven er det formulert en hovedproblemstilling og tre delproblemstillinger som konkretiserer temaet og åpner for uttalelser om tidligere, nåværende og fremtidig organiseringsstruktur. Temaet om organisering av jordskifteretten speiler en pågående samfunnspolitisk diskusjon om effektivisering av det norske domstolsvesenet for å imøtekomme dagens og fremtidige krav.

1.2.1 Domstolstruktur fra et jordskiftefaglig utgangspunkt

Jordskifte er både et begrep, et konsept og en form for eksekvering av fast eiendom. Begrepet jordskifte kan forklares på flere måter; i praksis er jordskifte virkemidler for å omskape eiendommer, fysisk eller organisatorisk, slik at de blir mer tjenlige. Fra tidligere er jordskifte navnet på en prosess som før ble kalt utskiftning (Organisasjonsutvikling i Jordskifteverket, 1999, s. 11). Mer overordnet kan vi si at jordskifte er en gren av rettsvitenskapen som omhandler juridiske spørsmål tilknyttet eiendomsrett. Historiske, kulturelle og økonomiske forhold gjør at eierskap- og rettigheter til eiendom er viktig i det norske samfunnet. Med Grunnloven av 1814 ble begrepet “eiendomsrett” innført. Innføringen av begrepet reflekterte ønsket om å sikre borgernes rettigheter til sine eiendommer. Selv i et samfunn hvor eiendomsrett er en grunnleggende rettighet, kan komplekse spørsmål og tvister oppstå i forbindelse med fast eiendom. I den sammenheng spiller jordskifteretten en sentral rolle. Den

spesialiserte rettsinstansen har som hovedoppgave å håndtere en rekke saker relatert til eiendomsrettigheter, bruksrettigheter og grensejusteringer.

De rettslige prosessene for jordskifte/utskiftning har en lang forhistorie i Norge. Alt i de eldste landslovene finner vi bestemmelser om endringer av eiendomsforhold (Organisasjonsutvikling i Jordskifteverket, 1999, s. 10). Både i Frostatingsloven, Gulatingsloven og i Magnus Lagabøte sin landslov av 1274 finner vi bestemmelser om visse former for jordskifte (Ot.Prp. nr. 106 (2002-2003)). I landsloven av 1274 het det «*således skal skiftas at alle får teigar, jamnlage og jamngode etter landsskylda*» (Hasund, 1959, s. 185). Da det ble behov for en egen instans som kunne regulere utskiftninger, samt regler om bruk, ble jordskifteretten opprettet (Bergsholm, 2019, s. 87). I 1821 fikk Norge sin første utskiftningslov (Utskiftningslova). Den ga hjemmel til å kreve utskiftning av fellesskap og omforming av eiendommer der det var teigblandinger (Organisasjonsutvikling i Jordskifteverket, 1999, s. 11). Siden den gang har loven blitt erstattet av nye utgaver flere ganger, med stadig utvidet kompetanse i takt med samfunnsendringene. De tradisjonelle oppgavene til jordskifteretten var oppløsning av jordsameie og samling av teigdelt jord, bruksordning, avløsning av bruksretter, samt grensegangsaker til langt inn på 1900-tallet (Organisasjonsutvikling i Jordskifteverket, 1999), så historisk sett referer begrepet jordskifte til en måte å skifte ut, eller rettere sagt omfordele jordeiendommer mellom individer eller andre med rettigheter i fast eiendom. Men i et samfunnsperspektiv spiller jordskifteretten og en viktig rolle i å sikre en forsvarlig utvikling når det gjelder bruk av land- og naturressurser. Jordskifteretten kan hjelpe med å løse konflikter mellom naboer, så vel som mellom grunneiere og myndighet. Hva vi kan legge inn under jordskiftefaglige forhold i dag er for eksempel saker som omfatter ekspropriasjon eller regulering av eiendommer. Sammenslåing av eiendommer, oppføring av infrastruktur og annen arealplanlegging kan ha store økonomiske konsekvenser for både folk og samfunn. For de involverte parter er det derfor avgjørende å få en rettferdig behandling i norske domstoler. Domstolstrukturen i Norge er bygget opp for å sikre en uavhengig og rettferdig rettergang for alle borgere, og det politiske systemet legger stor vekt på å opprettholde denne uavhengigheten. Ifølge eiendomsfagprofessor Hans Sevatald bryter utskiftning/jordskifte så sterkt inn i private eiendomsforhold at det er utenkelig at et offentlig organ i en rettsstat kan gjøre dette uten detaljert forankring i lov, materielle regler og prosedyreregler (2017, s. 167). Fordi jordskifteretten er en domstol blir jordskiftesaker en juridisk prosess. En juridisk prosess referer til en serie av formelle trinn som blir fulgt når en rettsvist eller en rettslig sak skal

håndteres. Prosessen innebærer juridiske prosedyrer, regler og praksis fastsatt av lovene i et gitt juridisk system. For jordskifteretten sin virksomhet er det jordskiftelova av 21. juni 2013 nr. 100 som setter rammene. De rettslige rammene gir retningslinjer for hvordan jordskifteretten skal operere, hvilke saker den kan behandle og hvordan prosessen skal gjennomføres. Loven bygger på generelle juridiske prinsipper om rettferdighet, likhet for loven og hensyn til individuelle og kollektive formål.

Det at jordskifteretten er definert som domstol har og betydning for organiseringen av instansen. Etter at jordskifteretten ble etablert som en særdomstol på slutten av 1800-tallet, har organiseringen av den blitt endret flere ganger (NOU 2019:17). Jordskifteretten er en del av et det norske domstolsvesenet hvor det skiller mellom ulike instanser og ulike typer domstoler. De alminnelige domstolene består av Høyesterett, lagmannsrettene og tingrettene (Domstolloven §1). Tingrettene og lagmannsrettene er første- og anneninstansdomstoler, mens Høyesterett utgjør den øverste instansen. I tillegg til de alminnelige domstolene har vi særdomstoler som treffer avgjørelser på avgrensede rettsområder. For saker om eiendomsrett, arealbruk og grensejusteringer har vi en egen særdomstol; jordskifteretten (Domstolloven § 2 første ledd nr. 1). Betegnelsen særdomstol betyr at den har positivt avgrenset saklig kompetanse (Bjerva et al., 2016, s. 32). Det vil si at den kun behandler saker den er gitt kompetanse i lov til å behandle. Ved å være en særdomstol har jordskifteretten altså en spesifikk jurisdiksjon over bestemte områder av loven, eller saker av en spesiell art. Hva det kan fremmes sak om for jordskifteretten fremgår av Jordskifteloven (Jskl.) § 1-4. I figur 1 gjengis paragrafen i sin helhet.

§ 1-4. Kva det kan reisast sak om for jordskifteretten

Jordskifteretten kan behandle krav om

- a. endring i eigedomstilhøve og rettar for å skape meir tenlege tilhøve, jf. kapittel 3
- b. fastsetjing av eigedomstilhøve og rettar, jf. § 4-1
- c. fastsetjing av grenser, jf. §§ 4-2 og 4-3
- d. skjønn og andre avgjerder etter andre lover, slik det går fram av kapittel 5 og av reglane i særlovene.

Figur 1 Jordskifteloven § 1-4

Slik det fremgår av jordskiftelovens paragraf 1-4 behandler jordskifteretten saker innenfor fire saksområder: jordskifte, rettsutgreiing, grensefastsetting, samt skjønn og avgjørelser etter andre lover. Saksområdene til jordskifterettene deles inn i det som kalles rettsendrende saker (bokstav a), og rettsfastsettende saker (bokstav b og c). Med bokstav d i jskl. § 1-4 har jordskifteretten og fått kompetanse til å avholde enkelte skjønn.

De rettsendrende sakene er de som regnes som tradisjonelle jordskiftesaker (NOU 2019:17, Del 3). Slike saker karakteriseres av at jordskifteretten foretar en omforming av eiendoms- og bruksrettsforholdene (Ibid.). Dette er jordskifterettens første hovedoppgave. Reglene om jordskifte, samt hvilke virkemidler jordskifteretten kan bruke for å endre og ordne eiendoms- og rettighetsforhold fremgår av jordskiftelovens kapittel 3 og kapittel 3 V. Et særtrekk for rettsendrende saker er at det foreligger en ikke-tapsgaranti i paragraf 3-18. Garantien innebærer at ingen skal tape på å være part i et jordskifte /i en rettsendrende sak.

Den andre store sakstypen er rettsfastsettende saker. De er delt i rettsutgreiing og grensefastsettelse, i henholdsvis bokstav b og c, i jskl. § 1-4. Jordskifterettens oppgaver i slike saker er kun å fastsette innholdet i rettigheter og eiendomsforhold, det vil si klarlegge eksisterende eiendoms- og bruksrettsgrenser, og andre rettsforhold tilknyttet fast eiendom. I motsetning til virkemidlene i jordskiftelovens kapittel 3, skal jordskifteretten her kun fastsette forholdene slik de er etter jordskiftelovens kapittel 4. Et særtrekk for de rettsfastsettende sakene er at jordskifteretten kan behandle krav om rettsutgreiing og grensefastsetting selv om det ikke foreligger noen tvist. Når det ikke foreligger tvist utarbeider jordskifteretten et forslag som så blir lagt frem for partene slik at de kan uttale seg om forslaget. Saker hvor det foreligger en tvist mellom to eller flere parter kan fremmes for både jordskifteretten og de alminnelige domstolene. Det vil si at foreligger det tvist om eiendomsgrenser, eiendomsrett eller bruksrett er kompetansen til å behandle disse sakene lik for jordskifteretten og tingretten; de to domstolene har her parallell kompetanse. Det kan argumenteres for at det er en fordel å velge jordskifteretten fremfor de alminnelige domstolene fordi jordskifteretten og vil utarbeide grensekart og en grenseskildring med koordinater for grensepunktene, i tillegg til at retten sørger for tinglysing av avgjørelser, grensekart og annet som blir avgjort i saken. Jordskifteretten blir og anerkjent for å i større grad vektlegge praktiske hensyn i sakene enn de alminnelige domstolene. Jordskifteretten sine forutsetninger til å finne gode og praktiske

løsninger bunner i dens erfaring, faglige kompetanse og tekniske ekspertise. Særdomstolen kan med det gi partene et godt grunnlag for å komme frem til forlik og lande på en løsning som ganger dem.

Den tredje hovedoppgaven til jordskifteretten er skjønn. Jordskiftelovens kapittel 5 regulerer sakstypen. Eksempler på skjønnssaker er ekspropriasjonsskjønn, tiltaksjordskifte og fastsettelse av vederlag for erverv av grunn eller bruksrett til privat vei, og omskiping- og avskipping av servitutter. I tillegg til de skjønn jordskifterettene holder samtidig med jordskifte, har jordskifteretten oppgaver som skjønnsrett etter regler i det vi kaller særlover. Oversikt over hvilke skjønn jordskifteretten holder etter særlover fremgår av jordskifteloven paragraf 5-3. Jordskifteretten kan og avsi skjønn som egen sak når partene er enige om at de ønsker det, men med forbehold om at saken dreier seg om fast eiendom eller rettigheter i fast eiendom.

Siden jordskifteretten kan bidra med å løse både praktiske og juridiske problemstillinger, har den lenge blitt omtalt som en problemløser for alle som har eiendom i Norge (NOU 2002: 9, s. 102). Eiendomsrettslige problemstillinger kan som nevnt handle om blant annet fradeling og oppmåling av eiendommer, fordeling av jord, grensejusteringer, ekspropriasjon, skjønn og annet. I eiendom kan det ligge store økonomiske verdier, men og verdier for natur og miljø. For alle involverte parter er det derfor avgjørende å få en rettferdig behandling hvor deres interesser blir ivaretatt. Formålet med jordskiftevirksomheten er nettopp å *«leggje til rette for effektiv og rasjonell utnytting av fast eiendom og ressurser»* til det beste for eiere, rettighetshavere og samfunnet, jf. Jordskifteloven § 1-1 første ledd første punktum. Av lovforarbeidene går det frem at jordskifteloven skal ha *«særlig fokus på den privatrettslige og privatøkonomiske nytten av at ein løyser problem og bøter på utenleige tilhøve»* (Prop. 101L (2012-2013)), s. 414). Men loven favner og om samfunnsinteressen *“ved at det som er nyttig for eigarar og brukarar til vanleg vil vere nyttig for samfunn”* (Sky & Lyng, 2020, s. 213-217). Av juridisk teori ser vi altså at jordskiftevirket er ment å skulle være til gagn for hjemmelshavere, brukere og samfunnet for øvrig. Jordskiftevirksomheten har derfor en sterk samfunnstjenlig funksjon, samtidig som den er utformet for å tjene brukerne. Så selv om jordskifteretten og dens virke for mange er et ukjent fagfelt, utgjør den en viktig instans i arbeidet med å ivareta og regulere våre rettigheter og eierskap i fast eiendom.

1.3 Oppgavens problemstillinger

Innledningsvis har jeg present oppgavens tema og begrunnet dets relevans.

Det at jordskifteretten er en domstol og følgelig en del av en definert rettsstruktur styrer hvordan den blir organisert. Likevel skiller jordskifteretten seg fra de alminnelige domstolene ved å være organisert som en særdomstol. Særdomstoler har mer frihet til å tilpasse seg sine spesifikke rettsområder og behandle saker på en måte som er best egnet for å løse de aktuelle juridiske problemene. For at jordskifteretten sitt virke skal komme samfunnet til gode er de avhengig av en organisering som gjør det mulig å fungere som en praktisk problemløser innenfor sitt virke. Sentralt for denne masteroppgaven står følgelig betydningen av at jordskifteretten er organisert som en særdomstol. Men i likhet med det øvrige rettssystemet gjennomgår jordskifteretten en kontinuerlig prosess i jakten på en organisering som gjør at domstolsvesenet effektivt kan møte samfunnets behov. I den sammenheng er det hensiktsmessig å vurdere ulike scenarier av organiseringsstruktur.

Basert på tema og aktualitet er følgende hovedproblemstilling definert:

Hva er den beste organiseringen av dagens jordskifterett for fremtiden?

For å belyse hovedproblemstillingen fokuserer oppgaven på å utforske hvilke muligheter og utfordringer som er knyttet til ulike organisasjonsformer. Studiet er gjennomført som intervjuer med representanter fra ting- og jordskifteretten. I intervjuene er det tatt utgangspunkt i tre delproblemstillinger med følgende fokus:

Delproblemstilling 1 lyder:

Hvilke muligheter og utfordringer gir dagens organisering?

Delproblemstilling 2 lyder:

Hvilke muligheter og utfordringer ligger i det opprinnelige forslaget til Domstolskommisjonen i NOU 2019:17?

Delproblemstilling 3 lyder:

Hvilke muligheter og utfordringer vil samlokalisering og en eventuell sammenslåing av ting- og jordskifteretten medføre?

1.4 Avgrensning av forskningsområdet

Siden jordskifteretten er en juridisk instans som bruker jordskifte for å finne praktiske løsninger til det beste for både folk og samfunn åpner en jordskiftedefaglig masteroppgave for å undersøke både juridiske, praktiske og samfunnsmessige aspekter. Oppgaven er avgrenset til å fokusere på organisering av jordskifteretten. Det tematiske utgangspunktet definerer hva som skal utforskes og diskuteres i studien. Oppgavens hoved- og delproblemstillinger gir tydelige retningslinjer for hvilken informasjon oppgaven har som mål å formidle.

Forskningsområdet i oppgaven avgrenses til å gjelde norske domstoler i første instans, med særlig vekt på jordskifteretten. Deler av oppgaven vil og berøre tingretten, der den relaterer seg til jordskifterettslige forhold. Selv om jordskifterettens virke er tett knyttet til jordskifteloven og andre relevante lovverk vil ikke oppgaven gi en omfattende gjennomgang av lovverk og rettspraksis. Studiet følger samfunnsvitenskapelig metode; herunder kvalitativ metode for å samle inn empiri gjennom intervjuer med utvalgte intervjupersoner fra jordskifteretten og tingretten. Utvalget av intervjupersoner er begrunnet i deres spesifikke roller og erfaring tilknyttet organisering av jordskifteretten. Denne oppgaven vil ikke inkludere intervjuer med personer fra andre domstolsnivåer eller eksterne aktører som advokater, andre prosesserende, ingeniører eller representanter fra Domstolsadministrasjonen. Fremgangsmåte og metode for datainnsamling er ytterligere beskrevet i kapittel 2.

Det er lite faglitteratur skrevet om temaet. Derfor har jeg i liten grad kunnet støtte meg på tidligere arbeider. Desto mer nyttig var følgelig dokumentstudier av tidligere utredninger, rapporter, høringsvar og andre relevante skriftlige kilder for å plassere oppgavens tema og problemstillinger i en bredere sammenheng. De mest sentrale skriftlige kildene blir presentert i kapittel 3, men blant annet utgjør Domstolkommisjonen sin utredning i NOU 2019:17 en viktig kilde for diskusjon og drøftelse av delproblemstilling 2. I forbindelse med forslaget om en reversering av domstolsreformen fra 2021 ble en rapport om virkningene av dagens domstolstruktur utarbeidet av Domstolsadministrasjonen (DA). Rapporten fremmer et sammendrag av over fire hundre høringsuttalelser om eventuell reversering og gir et godt bilde på foreløpige virkninger av dagens organisering. I forkant av rapporten sendte DA ut

kvantitative spørreskjemaer til domstolene i første instans. Jeg har tatt utgangspunkt i disse spørreskjemaene, samt resultatene redegjort for i rapporten, for utarbeidelse av egen intervjuguide; Min studie benytter kvalitativ metode og fokuserer på domstolorganisering fra jordskifteretten sitt perspektiv, så jeg håper oppgaven kan virke som et supplement til DA sin rapport og andre utredninger i diskusjonen om tidligere, nåværende og fremtidig organisering.

Oppgavens problemstillinger vil drøftes opp mot de skriftlige kildene for å gi rammer for diskusjon av empiri i oppgavens kapittel 5.

1.5 Oppgavens oppbygning

For å gi en oversiktlig fremstilling av intervjuprosjektet, er masteroppgaven strukturert i seks hovedkapitler.

Kapittel 1 presenterte masteroppgaven sitt tema, faglig- og samfunnsmessig forankring, problemstillingene, samt avgrensninger for oppgaven.

I kapittel 2 redegjøres det for forskningsmetodiske valg, og tilnærming for innhenting av primærdata. Kapitlet beskriver hvordan hensyn til etikk og personvern er ivaretatt.

I Kapittel 3 presenteres oppgavens teoretiske utgangspunkt. De skriftlige kildene som presenteres benyttes gjennom hele oppgaven. Det teoretiske rammeverk er basert på en historisk tilnærming til teamet.

Kapittel 4 presenterer de sentrale empiriske funnene fra datainnsamlingen. Her blir intervjupersonene sine refleksjoner og uttalelser gjengitt ved bruk av sitater og tekst. Denne primærdataen kobles opp mot teoretiske perspektiver fra kapittel 3.

Kapittel 5 inneholder drøfting av den innsamlede dataen i kapittel 4. Drøftelsen inneholder en diskusjon av funn opp mot oppgaven sine problemstillinger.

I Kapittel 6 oppsummeres prosjektet, dets svakheter, og forslag til videre forskning.

2 METODE

I følgende kapittel vil jeg begrunne min vitenskapsteoretiske forankring og valg av metode. Forskning kjennetegnes ved at innsamling, behandling og presentasjon av data er systematisk (Jacobsen, 2022, s. 16). Hensikten med kapittelet er derfor å redegjøre for hvordan jeg har gjennomført studiet.

Masteroppgaven baseres på forskningsmetodikk og følger vitenskapelige prinsipper for datainnsamling, analyse og rapportering. Vitenskapsteori er ment å skulle hjelpe oss til å bli bevisst hvilke grunnleggende forutsetninger som følger med de teorier, og den praksis man velger å benytte (Thornquist, 2018, s. 16-17). Det å være bevisst betydningen av å følge en metodistisk fremgangsmåte gjorde at jeg i større grad klarte å sikre kvaliteten på studiet. Hovedformålet med forskning og vitenskap er å utvikle ny kunnskap om et emne (Ibid), men ved å lese meg opp på vitenskapsteori ble det klart at akademisk forskning krever mer enn bare å velge en metode for å oppnå ny kunnskap; det å ha et vitenskapsteoretisk utgangspunkt innebærer og ha en filosofisk orientert tilnærming til det å generere og tolke kunnskapen.

Først vil jeg gi en teoretisk forankring av forskningsmetoden jeg har fulgt for å belyse oppgavens hovedproblemstilling: «*Hva vil være den beste organiseringen av dagens jordskifterett for fremtiden?*». Kapittelet tar så for seg valg av forskningsmetode og forskningsdesign. Jeg redegjør for hvordan valgt metode er benyttet med utgangspunkt i metodeteori. Inkludert utarbeidelse av intervjuguide, valg av intervjupersoner, samt hvordan jeg har gått frem for å samle inn empirien. Når det gjennomføres et forskningsprosjekt er det viktig at troverdighet, gyldighet og pålitelighet kan sikres. Derfor vurderes etiske betraktninger, validitet og reliabilitet i delkapittel 2.7. Avslutningsvis drøfter jeg valg av metode og fremgangsmåte i delkapittel 2.9.

2.1 Metodeteori, metodologi og vitenskapsfilosofi

Metode og kan enkelt oppsummeres til å være måten jeg samler inn og behandler informasjon til problemstillingene (Jacobsen, 2022, s. 154). Ifølge lærebokforfatter Eline Thornquist må forskningsmetodene jeg velger være tilpasset fenomenet jeg skal undersøke og metodene må være egnet for å belyse problemstillingene mine (2018, s. 17). Målet med vitenskapelig

virksomhet er primært å utvide vår erkjennelse ved å etablere ny kunnskap (Ibid.), og ifølge statsviter og professor Sigmund Grønmo må vi basere oss på hensiktsmessige forskningsmetoder når en ønsker å utvikle interessant kunnskap om et emne (2004, s. 15). Videre henger valg av metode sammen med hvilket teoretisk perspektiv en tar utgangspunkt i (Ibid.). Professor Tove Thagaard mener det å ha en teoretisk forankring er avgjørende for hvilken forståelse jeg har som utgangspunkt da jeg skulle tolke de sosiale fenomenene som ble undersøkt (2018, s. 11). Ved å se på begrepene metodeteori, metodologi og vitenskapsfilosofi vil jeg vise at metodene jeg valgte å benytte er basert på et teoretisk rammeverk, og at valgene som ble tatt underveis er begrunnet i metodelære.

Metodeteori referer til den teoretiske bakgrunnen som underbygger valget av forskningsmetoder og metodologi i et forskningsstudie. Noe som innebærer at jeg må forstå og begrunne hvorfor bestemte forskningsmetoder ble valgt. Metode og metodologi i forskningssammenheng referer til to relaterte, men forskjellige ting: Metode kan oppsummeres til å være *«læren om å samle inn, organisere, analysere og tolke sosiale fakta på en så systematisk måte at andre kan kikke oss i kortene»* (Arntzen & Tolsby, 2010; Høie, 2010, s. 42). Metode vil altså si de praktiske prosedyrene jeg utfører for å generere og analysere den innhentede dataen/empirien (Mills & Birks, 2014, s. 259). Mens metodologi, eller metodelære som det også kalles, vil si den underliggende teorien om hvordan forskningen min *«skal utføres og bør utføres»* (Kirsch & Sullivan, 1992, s. 2). Tilsvarende definerer Mills og Birks metodologi som *«et sett med prinsipper og ideer som danner grunnlaget for utformingen av en forskningsstudie»* (2014, s. 259).

Metodologi, som definert av Kirsch og Sullivan (1992) og Birks og Mills (2014), handler ikke bare om valg av praktiske prosedyrer. Metodologi omhandler og hvilket filosofisk utgangspunkt som vil være i samsvar med de uttalte målene for forskningen og den metodiske tilnærmingen som brukes for å nå disse målene (Mills & Birks, 2014, s. 258-259). Filosofiske perspektiver spiller en viktig rolle når det gjelder å forstå hvordan et studie skal utføres og hvorfor visse tilnærminger er å foretrekke. Det vitenskapsfilosofiske perspektivet påvirker ens syn på hvordan data skal samles inn, hva som regnes som gyldig data, og hvordan forskningsresultatene skal tolkes. Vitenskapsfilosofi påvirker også valg av forskningsmetoder

og forskningsdesign (Thornquist, 2018, s. 16). Vitenskapsfilosofi favner om flere perspektiver, blant annet ontologi og epistemologi.

Et ontologisk perspektiv tar for seg spørsmål om hvordan virkeligheten egentlig er, og kan bidra til å forstå hvordan ulike enheter forholder seg til hverandre. Perspektivet var særlig relevant i arbeidet med delproblemstilling 1 og 3. Delproblemstilling 1 har et ontologisk utgangspunkt i undersøkelsen av hvordan de forskjellige rettsstedene (enhetene) nå må fungere sammen under en rettskrets. I delproblemstilling 3 belyser oppgaven hvilke utfordringer og muligheter et samspill mellom jordskifteretten og tingretten ville gitt. Epistemologi er filosofien om kunnskap, og rommer en langvarig diskusjon om hva kunnskap er og hvordan den kan oppnås (Kvale & Brunkmann, 2021, s. 69). Thornquist forklarer at metodologi referer til epistemologi fordi metodologi/metodelære handler om å *«stille spørsmål til forholdet mellom teori og empiri, hvordan en oppnår gyldig viten, samt hva vitenskapelig viten i det hele tatt er»* (2018, s. 16). Epistemologi spiller altså en viktig rolle innen vitenskapsfilosofien fordi den belyser grunnleggende spørsmål om vitenskapelig metode, sannhet og gyldighet (Fjelland, 2009). Et sentralt epistemologisk spørsmål er spørsmålet om hvordan vi kan få kunnskap om virkeligheten. Det epistemologiske perspektivet bidro derfor til å vurdere hvordan kunnskap om den beste organiseringen kunne oppnås. Dette innebar å reflektere over hvilke kilder som kunne ansees som troverdige, hvordan kunnskapen skulle genereres, samt hvilke metoder som var mest hensiktsmessige for å samle inn og evaluere kunnskapen. Det epistemologiske perspektivet krevde og at jeg vurderte hvordan ulike perspektiver og subjektivitet kunne påvirke dataen jeg hentet inn. Eksempelvis ville ulike aktører tilknyttet jordskifteretten mest sannsynlig ha ulike oppfatninger og erfaring om organisering- og domstolstruktur. Det betyr at mye av informasjon jeg hentet inn fra den sosiale virkeligheten var meningsbærende, og oppfatningene jeg redegjør for er preget av intervjupersonene sine ulike oppfatninger av virkeligheten (Johannessen et al., 2011, s. 43). I tråd med epistemologisk metodelære måtte jeg i vurderingen av om studiet er generaliserbart, og i hvilken grad validitet og reliabilitet er opprettholdt, være klar over det subjektive utgangspunktet jeg baserte empirien min på. Jeg måtte og være bevisst min egen subjektivitet, og hvordan det kunne påvirke min tilnærming og tolkning av dataen.

2.2 Valg av samfunnsvitenskapelig metode

Metode dreier seg altså om hvordan jeg tilnærmer meg og forsøker å “avdekke” virkeligheten (Jacobsen, 2022, s. 16). Det vil si hvordan jeg går frem for å samle inn empiri på best mulig måte, slik at empirien er troverdig (reliabel) og er gyldig (valid) ved å svare på oppgavens spørsmål (Ibid.). Følgelig er det masteroppgaven sine problemstillinger som har styrt valg av metode.

I boken *Masteroppgave. Hvordan begynne- og fullføre* viser forfatter til et sitat av sosiolog Vilhelm Aubert (Furseth & Everett, 2020, s. 137); Aubert forklarer metode til å være “*en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap. Et hvilke som helst middel som tjener dette formål, hører med i arsenalet av metoder*” (Furseth & Everett, 2020, s. 137; Aubert, 1985, s. 196). Formålet med oppgaven er samle inn og presentere synspunkter om domstolstruktur fra et jordskiftefaglig perspektiv. Forhåpentligvis vil det kunne bidra med økt kunnskap til spørsmålet om hva som vil være en hensiktsmessig organisering av jordskifteretten. I en forskningssituasjon, hvor man setter samfunn og mennesker i fokus på denne måten, er samfunnsvitenskapelig metode godt egnet. Metodevalgene mine ble følgelig styrt av formålet med undersøkelsen, problemstillingene sin utforming, samt vurderinger av hva som var realistisk å gjennomføre (Askerø, 2010, s. 10; Artnzen & Tolsby, 2010). Det som er krevende med samfunnsvitenskapelig forskning er at utførelsen ofte blir kompleks; undersøkelsene beror på flere menneskers ulike personligheter og erfaringer, så det kreves kunnskap om, så vell som beherskelse av ulike metoder og fremgangsmåter for å hente inn og behandle passende data til problemstillingene (Johannesen, et al., 2016, s. 27). Når en skal samle inn data, skiller samfunnsvitenskapen mellom kvantitativ og kvalitativ metode.

2.2.1 Begrunnelse for valg av kvalitativ metode fremfor kvantitativ

Thagaard beskriver den kvalitative metoden som en som går i dybden og vektlegger betydningen av sosiale fenomener, mens kvantitativ metode vektlegger utbredelse, antall og årsak-virkning i en populasjon (2018, s. 15-16). Dette fordi selve begrepet kvalitativ innebærer å fremheve prosesser og mening som ikke kan måles i kvantitet eller frekvens (Thagaard, 2018, s. 15; Denzin & Lincoln, 2018, s. 1-2). Motsatt viser begrepet kvalitativ til kvalitetene, det vil si til egenskapene eller karaktertrekkene ved de sosiale fenomenene som

blir studert, mens kvantitativ metode vektlegger utbredelse, antall og årsak-virkning i en populasjon (Thagaard, 2018, s. 15; Repstad, 2007, s. 16). Målet med en kvalitativ metode blir med andre ord å gå i dybden for å forstå et fenomen, ikke bare måle det (Johannessen et al., 2016, s. 314). Jacobsen presiserer at det er hensikten med undersøkelsen og «*hva slags forskningsspørsmål som ønskes besvart, som bør bestemme hvorvidt man faller ned på kvalitative eller kvantitative metoder*» (2022, s. 139). Ved å benytte en kvalitativ tilnærming innenfor samfunnsvitenskapelig metode ble det lagt til rette for å hente inn informasjon om den sosiale virkeligheten (Johannessen et al., 2016, s. 25). Oppgavens problemstillinger tilsier at kvalitativ metode passet godt for å belyse temaet, da den kvalitative metoden typisk har fokus på prosess og mening, analyse av tekst, samt fokus på nærhet til informanter i små utvalg (Thagaard, 2018, kap. 1). Men uavhengig om jeg hadde valgt å orientere meg i en kvantitativ eller kvalitativ retning går det frem av metodeteori at en alltid skal reflektere over begge tilnærmingene.

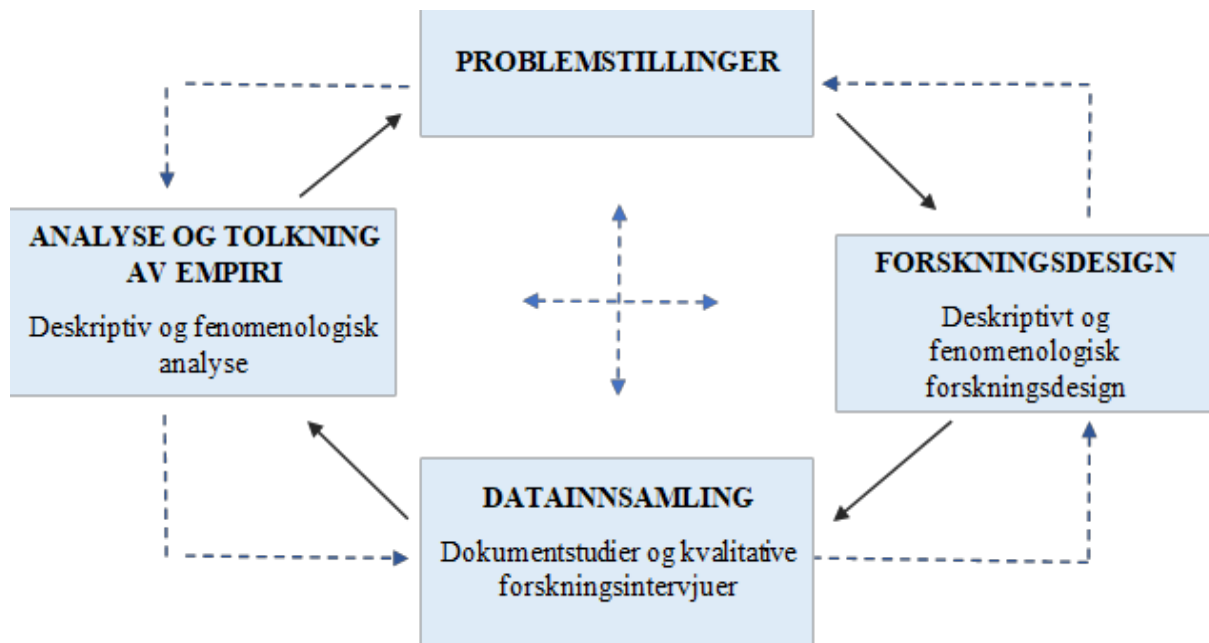
Ved valg av metode var det naturlig å se på hvilken fremgangsmetode som best ville belyse temaet (Creswell, 2014, s. 34). En skriftlig kvantitativ spørreundersøkelse, eventuelt etterfulgt av oppfølgingsintervjuer, kunne vært hensiktsmessig grunnet tidsperspektivet. Men ettersom målet med oppgaven var å se på muligheter og utfordringer tilknyttet domstolstruktur, utfra erfaringer og holdninger fra jordskifteretten, valgte jeg kvalitative intervjuer for å få detaljerte og omfattende svar om temaet. Av metodeteori fremgår det og at kvalitative undersøkelser kan brukes som en oppfølging av kvantitative. Siktemålet vil da typisk være å benytte kvalitative metoder for å trenge dypere ned i materialet enn det en spørreskjemaundersøkelse gir mulighet til (Halvorsen, 1993, s. 95). Siden Domstoladministrasjonen gjennomførte en kvantitativ spørreskjemaundersøkelse i 2022 virket det hensiktsmessig å, i min studie, benytte samtale som metode. Tanken var at jeg kunne innhente data som ville supplere, men og muligens nyansere de kvantitative dataene DA la frem i sin rapport (2022).

Det var flere forhold som talte for valg av kvalitativ metode fremfor kvantitativ.

Ifølge Johannessen et al. er kvalitativ metode særlig egnet for å undersøke fenomener som det er forsket lite på, og som vi ikke kjenner så godt (2016, s. 36). Formuleringen av problemstillingene viser at målet var å samle informasjon om individuelle synspunkter.

Kvalitativ metode var derfor godt egnet for å innhente informasjon om den sosiale

virkeligheten og for å få frem meningsaspekter (Johannessen et al., 2016, s. 25 og s. 312). En annen fordel med kvalitativ metode var at den er fleksibel, i den forstand at forskningsprosessen blir interaktiv. Den kvalitative undersøkelsen som en interaktiv prosess er fremstilt i figur 2 på neste side.



Figur 2 viser hvordan jeg ved å benytte kvalitativ metode hadde muligheten til å gjøre endringer og tilpasse de ulike fasene i studiet, mens jeg arbeidet meg igjennom forskningsprosessen. Figur x er min versjon av Jacobsen sin figur for et kvalitativt forskningsopplegg (Jacobsen, 2022, s. 143, Fig. 7.4).

Med kvalitativ metode hadde jeg mulighet til å endre problemstillinger, forskningsdesign, datainnsamlingsmetoder og analyse underveis i forskningsarbeidet (Jacobsen, 2022, s. 142-143). De heltrukne pilene i figur 2 viser hvordan jeg endte opp med å jobbe meg igjennom forskningsprosessen; jeg tok utgangspunkt i problemstillingene for å velge forskningsdesign, før jeg gjennomførte datainnsamling. De stiplede linjene illustrer muligheten jeg hadde for å veksle mellom fasene. For eksempel gikk jeg under datainnsamlingen stadig tilbake til problemstillingene for å sikre meg at jeg i hvert intervju hadde fått svar jeg kunne koble til problemstillingene.

2.3 Valg av forskningsdesign

Forskningsdesign handler om hva og hvem som skal undersøkes, og hvordan undersøkelsen skal gjennomføres (Johannessen et al., 2016, s. 69). Ifølge Jacobsen skal man velge

forskningsdesign utfra hvilket som er best egnet til å belyse oppgavens problemstillinger (2022, s. 100).

For å belyse oppgavens problemstillinger trengte jeg et design som la til rette for å både beskrive fenomenet som undersøkes, og kartlegge holdninger og uttalelser. Kvale og Brinkmann foreslår et deskriptivt design når man ønsker å beskrive et fenomen (2021, s. 47-48). Med et deskriptivt utgangspunkt er forskeren sin primære oppgave å spørre om hvorfor intervjupersonene opplever fenomenet som de gjør (Ibid.). Da jeg gikk igjennom tidligere masteroppgaver som benyttet kvalitativ metode, fant jeg dog at flere tok utgangspunkt i et fenomenologisk design. Dette designet fokuserer på å forstå hvordan mennesker opplever et fenomen. Med et fenomenologisk forskningsdesign kunne jeg oppnå formålet med studiet, ved å fokusere på den subjektive opplevelsen, og på bakgrunn av intervjupersonene sine uttalelser oppnå en dypere forståelse av hvilke erfaringer og muligheter de så for seg (Thagaard, 2018, s. 36). Med et deskriptivt designet kunne jeg bruke innsamlet data til beskrive aspekter ved organsieringsstrukturene. Creswell skriver at deskriptivt og fenomenologisk forskningsdesign «can be combined to gain a more complete understanding of a phenomenon by providing both an in-depth description of it and exploring how people experience it» (2013, s. 56). Jeg valgte derfor å benytte både deskriptivt og fenomenologisk design i denne studien.

2.3.1 Bruk av deskriptivt- og fenomenologisk forskningsdesign

En oppgave sitt forskningsdesign handler altså om hvordan man opp og gjennomførte forskningen. I boken *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitativ metode* beskriver Thagaard deskriptivt forskningsdesign som et godt utgangspunkt for å strukturere og analysere kvalitativ data, for deretter å kunne finne mønstre og temaer som går igjen (2018). I oppgavens kapittel 4 blir deskriptiv analyse benyttet for å strukturere uttalelsene fra intervjuene. Thagaard poengterer at deskriptiv analyse ikke bare handler om å beskrive datamaterialet, men at analysen og handler om å forstå og tolke datamaterialet (Ibid.). Deskriptiv analyse kan derfor være et utgangspunkt for mer komplekse analyseteknikker, eksempelvis tematisk analyse og fortolkning (Ibid.).

Kvale og Brinkmann (2009) anfører som Creswell (2013), at en kombinasjon av deskriptiv og fenomenologisk design vil kunne «*..provide a comprehensive understanding of the phenomenon under study by describing it in detail and in the same breath exploring how people experience and make sense of it*» (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 33). Jeg valgte derfor en kombinasjon av deskriptiv- og fenomenologisk forskningsdesign fordi jeg anså det som sammenfallende med oppgaven sitt overordnede mål om å redegjøre for tanker, holdninger og erfaringer fra jordskifteretten. Jeg har likevel i hovedsak en fenomenologisk tilnærming til studiet, ved å fokusere på intervjupersonene sine subjektive perspektiver.

2.3.2 Kvalitativ metode med semistrukturert intervju som datainnsamlingsmetode

For å få innblikk i personer sine tanker, refleksjoner og erfaringer er samtalen et godt utgangspunkt (Thagaard, 2018). Kvale og Brinkmann redegjør i boken *Det kvalitative forskningsintervju* for hvordan en kan strukturere en samtale, slik at samtalen kan brukes som forskningsmetode. Forskningsintervjuet sin struktur skal være lik en dagligdags samtale, men involverer en bestemt metode og spørreteknikk (2021, s. 42). Innen kvalitativ metode valgte jeg å gjennomføre semistrukturerte intervjuer, som er en mellomting mellom strukturerte og ustrukturerte intervjuer.

Semistrukturert beskrives som en egnet datainnsamlingsmetode når en ønsker å få fyldige og detaljerte beskrivelser fra virkeligheten (Johannessen et al., 2016, s. 143). Studiet følger derfor kvalitativ metode med semistrukturerte intervjuer som datainnsamlingsmetode for å besvare oppgaven sine problemstillinger. Med semistrukturerte intervjuer menes «en fleksibel samtaleform» hvor jeg som intervjuer hadde en ramme for hva det ble spurt om, men hvor intervju spørsmål og rekkefølgen kunne variere (Johannessen, 2016, s. 146; Steen-Johnsen & Sverdrup, 2015, s. 169). Steen-Johnsen og Sverdrup påpeker at denne tilnærmingen kan bidra til å skape en avslappet og uformell atmosfære (Ibid.). Målet var at intervjupersonen skulle kunne føle seg komfortabel med å dele sine erfaringer og perspektiver. Jeg valgte å holde en-til-en intervju fordi forsker og informant her får ro til å utforske informantens synspunkter. For å sikre en metodisk tilnærming fulgte jeg Kvale og Brinkmann sine retningslinjer for gjennomføring av kvalitative intervjuundersøkelser (2021, kapittel 6).

2.4 Intervjuundersøkelsen sine syv faser

Kvale og Brinkmann har identifisert syv faser som er viktige i en intervjuundersøkelse (2021, s.137-138). Ved å bygge opp undersøkelsen utfra de syv fasene fikk jeg som forsker en mer strukturert og systematisk forskningsprosess. Dokumentasjonen av prosessene er ment å styrke validiteten og påliteligheten til forskningsresultatene.

Selv om jeg merket at fasene i intervjuundersøkelsen noen ganger gled over i hverandre, mener jeg at bruken av Kvale og Brinkmann sine syv stadier bidro til å sikre kvalitet og gyldighet i forskningen.

Figur 3 nedenfor er en fremstilling av fasene jeg tok utgangspunkt i ved planlegging og gjennomføring av intervjuundersøkelsen. Figuren er en oppsummering av Kvale og Brinkmann sin skissering av en intervjuundersøkelse sin lineære utvikling gjennom syv faser (Kvale & Brinkmann, 2021, s.137-138). Fig 7.4). Inspirasjon til figur 3 er hentet fra Trygstad (2022, s.39).



Figur 3 De syv faser av en intervjuundersøkelse (Kvale & Brinkmann, 2021, s. 137-138)

Videre går jeg kort igjennom de syv fasene opp mot min studie:

Fase 1 Tematisering

Før jeg startet på intervjuarbeidet var det viktig å ha en klar tanke om hva formålet med intervjuene skulle være. Kvale og Brinkmann presiserer at en bør klarlegge undersøkelsen sine hvorfor- og hva-spørsmål, før en fastsetter hvordan man skal gjøre undersøkelsen (2021, s.137). Det tematiske spørsmålet «Hvorfor» handler om å klarlegge formålet med undersøkelsen, før en gjennomfører intervjuer. Med spørsmålet «Hva» mener Ibid at intervjuer skal ha en klar formening om hvilket tema som ligger til grunn for studien, og hva som skal undersøkes. Det er viktig at forsker har kunnskaper om temaet før hen starter intervjuprosessen. Når «hvorfor» og «hva» er besvart, skal jeg som intervjuer vurdere aktuelle teorier, teknikker og metoder, for så å bestemme meg for hvordan jeg ønsker å innhente kunnskap (Ibid.).

I figur 4 oppsummerer jeg kort hva som menes med intervjuundersøkelsens hvorfor, hva og hvordan:



Figur 4 er basert på tekst fra Kvale og Brinkmann (2021, s. 138-140). Med tematisering viser Kvale og Brinkmann til intervjuets hvorfor, hva og hvordan.

Fase 2 Planlegging

I planleggingsfasen var målet å få oversikt over alle de syv fasene, og planlegge med henblikk på å innhente kunnskap som var relevant for å besvare problemstillingene (Kvale & Brinkmann, 2021, s.137). Jeg brukte mye tid på å sette meg inn i temaet; det å finne og få oversikt over, skriftlige kilder tilknyttet hvert delproblemstilling. Utvalgte skriftlige kilder presenteres i oppgavens kapittel 3. Dokumentstudier av de skriftlige kildene utgjør oppgavens sekundærdata. Spørsmålene i intervjuguidene er utformet med bakgrunn i dokumentstudiene. Som tidligere nevnt jeg brukte og tid på å sette meg inn i metodeteori som en del av planleggingsfasen.

Fase 3 Intervjuing

Kvale og Brinkmann trekker frem viktigheten av å ha en reflektert tilnærming til intervjuet, og tenke på kunnskapen en søker (2021, s.137). Intervjuguidene som ble utarbeidet i planleggingsfasen ble benyttet under intervjuene. Ved ha en intervjuguide å ta utgangspunkt i, ble det lettere å sikre at samtalen resulterte i data jeg kunne bruke til å belyse problemstillingene. Intervjuguiden gjorde det lettere å holde seg på rett spor, samt sikre at viktige emner ble dekket (Ibid.). Intervjuene ble utført over zoomsamtaler i mars og april måned, 2023.

Fase 4 Transkribering

I fase 4 ble innhentet data fra intervjuene gjort om fra muntlig til skriftlig form via transkribering. Ifølge Kvale og Brinkmann betyr transkribering å transformere, å skifte fra en form til en annen (2021 s. 205). Det innebærer at dataen fra videofilene ble overført fra lyd til tekst. En slik strukturering av materiale var i seg selv en begynnelse på analysen ved at jeg da begynte å få oversikt over innhentet data. Intervjuene ble lagret som videofiler via zoom, før de ble åpnet i tekstprogrammet oTranscribe, hvor jeg lettere kunne navigere mellom avspilling av lyd- og video og produksjon av tekst. Etter at et intervju var ferdig transkribert sjekket jeg teksten opp mot notatene jeg hadde skrevet for hånd under intervjuet.

Fase 5 Analysering

De empiriske funnene skulle så analyseres, men før selve analysen måtte jeg bestemme meg for hvilken analysemetode jeg anså som best egnet. Valg av analysemetode ble styret ut fra studiets formål, emneområde og intervjumateriale (Kvale & Brinkmann, 2021, s.137). Gjennom transkriberingsfasen hadde jeg fått ned uttalelsene i skriftlig tekst, men for å få oversikt over hvilke uttalelser som «hørte til» hvilken delproblemstilling, trengte jeg en metode som la til rette for å identifisere sammenhenger og kategorisere uttalelsene. Jeg valgte å kombinere deskriptiv analyse og temaanalyse. En deskriptiv analyse i en kvalitativ oppgave tilrettelegger for en systematisk kategorisering av dataene. Mens temaanalysen rettet seg mot de temaene som blir presentert i studiet, og målet var få en dypere forståelse av de presenterte temaene.

Fase 6 Verifisering

I fase 6 skulle intervjufunnene sin generaliserbarhet, pålitelighet og validitet undersøkes. Reliabilitet henviser til hvor pålitelige resultatene er, og validitet sier hvorvidt en intervjustudie undersøker det den er ment å skulle undersøke (Kvale & Brinkmann, 2021, s.137). I mitt intervjuprosjekt mener jeg at utvalget var for lite, og tematikken for snever, til å kunne generaliseres. Dette fordi jordskifteretten har hele landet som sitt virkeområde, og det kom tydelig frem i både dokumentstudier og i intervjusamtalene at det var store regionale forskjeller når det gjaldt hvordan nå værende domstolstruktur har fungert, samt hvilke behov de ulike domstollederne og dommerne hadde. Når det gjelder reliabilitet og validitet måtte det vurderes om studiet var troverdig, og om problemstillingene ble tilstrekkelig belyst i studiet. Studiet sin reliabilitet og validitet redegjøres for i delkapittel 2.7.

Fase 7 Rapportering

De empiriske funnene skal formidles i en form som overholder vitenskapelige kriterier, hensyntar etiske sider ved forskning, og skal presenteres som et lesbart produkt (Ibid., 2021, s.137). Funn fra intervjuundersøkelsen presenteres i oppgavens kapittel 4. Ved å ta utgangspunkt i de ovenfor nevnte syv fasene, før jeg startet intervjuprosessen, fikk jeg et helhetsbilde av hvordan oppgaven skulle utformes, og studiet gjennomføres. Videre i metodekapittelet vil jeg gå nærmere inn på hvordan valgt forskningsmetodikk ble utført.

2.5 Forberedelser til intervjuundersøkelsen

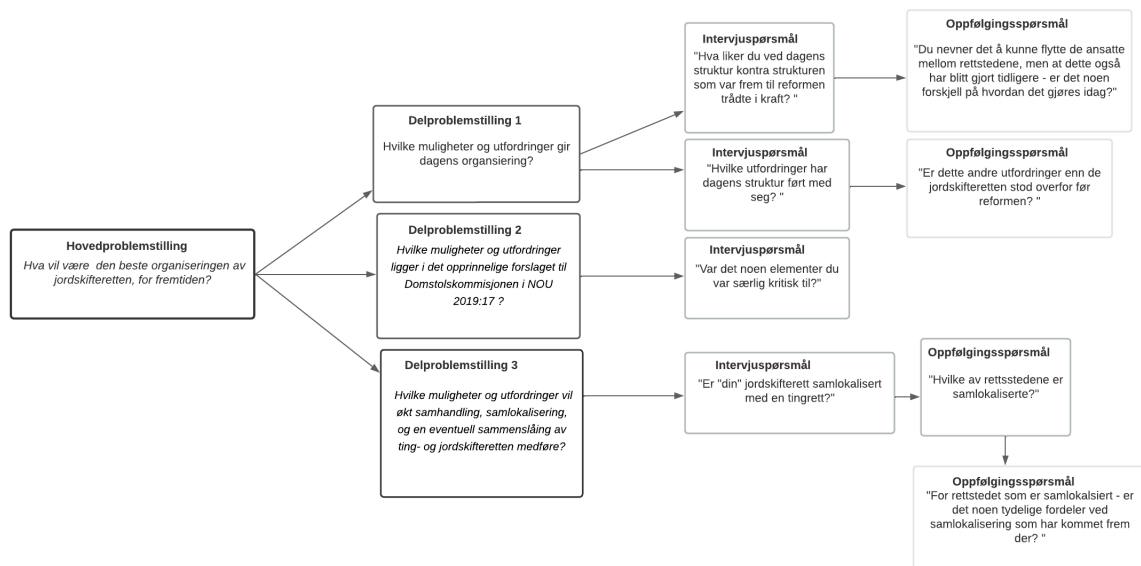
Forberedelse er en viktig del av ethvert forskningsprosjekt. Jeg må ha gode kunnskaper om temaet og konteksten for intervjuet for å kunne stille spørsmål som intervjupersonene opplever som relevante, og som svarer på problemstillingene (Thagaard, 2019, s. 94-95). Videre redegjør jeg for utarbeidelse av intervjuguide og fastsettelse av utvalg, før jeg beskriver gjennomføringen av intervjuene.

2.5.1 Intervjuguide

En god måte å forberede seg til intervju på er ved å utforme en intervjuguide. I arbeidet med utformingen tok jeg utgangspunkt i metodisk tilnærming beskrevet i Kvale og Brinkmann (2015), Creswell (2013) og Thalsgaard (2018).

Jeg planla å intervju representanter fra både jordskifteretten og tingretten og utarbeidet én intervjuguide isom rettet seg mot et perspektiv fra jordskifteretten (se vedlegg x), og én intervjuguide for tingretten (se vedlegg x). I begge intervjuguidene stilles det først generelle spørsmål «til deg som intervjuperson» for å åpne samtalen. De innledende spørsmålene hadde også en deskriptiv funksjon for meg, da de refererte til kriteriene jeg hadde for deler av utvalget, og gjorde det enklere å kartlegge hvilke intervjupersoner som dekket hvilke kriterier. Ved utformingen en semistrukturert intervjuguide oppfordrer Creswell til å benytte en kombinasjon av åpne og lukkede spørsmål for å sikre både bredde og dybde i dataene som samles inn (2013, s. 193-196). Prinsippet er særlig relevant i undersøkelser med et fenomenologisk perspektiv, hvor jeg må stille spørsmål som åpner for utforskning og oppmuntrer intervjupersonene til å beskrive sine erfaringer. Thagaard (2018) understreker viktigheten av å stille spørsmål på en måte som inviterer til refleksjon hos intervjupersonen. Jeg prøvde å oppnå dette ved å først stille mer åpne spørsmål, for deretter å følge opp med mer spesifikke spørsmål. Et eksempel på et åpent spørsmål brukt i begge intervjuguidene er «*Hvordan vil du beskrive «rollen» jordskifteretten har som domstol i dag?*». Det innledende spørsmålet ga ved flere tilfeller svar hvor intervjupersonen selv presenterte det de opplevde som hoveddimensjonene til temaet om organisering av jordskifteretten. Utformingen av intervjuguidene kan plasseres innenfor det Rubin og Rubin karakteriserer som «tre-med-grener-modellen» (Thagaard, 2018, s.100; Rubin & Rubin, 2012, s. 123-125). I figur 5

illustrer jeg hvordan hovedproblemstillingen utgjør trestammen, mens delproblemstillingene utgjør grenene som springer ut fra hovedtema, før konkrete spørsmål representerer bladene.



Figur 5 viser hvordan intervjuguiden til jordskifteretten kan uttrykkes som en tre-med-grener-modell. Eksemplene på intervju- og oppfølgingsspørsmålene er hentet fra transkripsjonen av et av de gjennomførte intervjuene.

Både semistrukturerte intervjuer og tre-med-grener-modellen har til hensikt å gi en strukturert tilnærming til utformingen av intervjuguiden, samtidig som de åpner for å følge opp temaer og perspektiver som dukker opp underveis i samtalen. Begge metodene inneholder en blanding av åpne og mer spesifikke spørsmål. Et spørsmål jeg stilte med moderat grad av åpenhet var «Hva liker du ved dagens struktur kontra strukturen som var frem til reformen trådte i kraft?» (se figur 5). Spørsmålet hadde to funksjoner. Den første var å tillate intervjupersonen å uttrykke sine synspunkter. Den andre var å avgrense svaret til å gjelde problemstillingene. Avgrensningen ble gjort ved å spørre om dagens struktur, sammenlignet med den som forelå før domstolsreformen trådte i kraft i år 2021. Et eksempel på et lukket spørsmål er «Ville det vært hensiktsmessig å gå tilbake til organiseringen som var før mai 2021?». Spørsmålet ble stilt under delproblemstilling 1, som handler om fordeler og ulemper rundt dagens struktur. Spørsmålet var spesielt relevant grunnet muligheten for en reversering av 21-reformen; per mars 2023 er forslaget om reversering til behandling i departementet. Spørsmålet ble formulert som et lukket spørsmål fordi det direkte kan kartlegge intervjupersonen sitt standpunkt til delproblemstilling 1.

Intervjuguiden til jordskifteretten, se vedlegg x, er strukturert etter undersøkelsen sine tre delproblemstillinger med innledende spørsmål og nøkkelspørsmål under hver delproblemstilling. Intervjuguiden til tingretten tar kun utgangspunkt i delproblemstilling 3, men har tilsvarende oppbygning, se vedlegg Y. Det ble utformet en egen intervjuguide til tingretten da det kun var delproblemstilling 3 som omhandlet tingretten. I intervjuguiden til jordskifteretten er spørsmålene formlurt for å få frem hvilke muligheter og utfordringer «jordskifteretten» ser. Det motsatte ble gjort i spørsmål formulert til representantene fra tingretten. Jeg tok utgangspunkt i jordskifterettsrepresentantene sine svar på delproblemstilling 3, for å formulere spørsmålene til tingretten. Noe som la til rette for en sammenligning og kontrastering av svarene og gjorde det lettere å avdekke eventuelle motstridende synspunkter i analysen av dataene.

Formålet med intervjuene var å innhente kunnskap om temaet utover det som kom frem av skriftlige kilder. Ved å ta utgangspunkt i intervjuguidene, ble det sikret at de relevante temaene ble dekket under samtalen. Jeg spurte samtlige av intervjupersonene om de hadde sett på intervjuguiden på forhånd. Majoriteten sa de hadde brukt intervjuguiden aktivt for å forberede seg til intervjuet. Samtlige hadde sett over, eller skimlet, intervjuguiden på forhånd. I ett tilfelle ble jeg kontaktet før avtalt intervju for å oppklare formuleringen av et spørsmål. Under intervjuene stilte flere intervjupersoner spørsmål til intervjuguiden før de svarte på spørsmålene. Denne kommunikasjonen underveis i intervjuprosessen viser fleksibiliteten i semistrukturerte intervjuer, hvor intervjupersonen og jeg sammen kunne utforske perspektiver og vinklinger av temaet.

2.5.2 Strategisk utvalg av intervjupersoner

Ved utvelgelse av intervjupersoner prioriterte jeg hensiktsmessighet fremfor representativitet og benyttet strategisk utvalg for å avgjøre hvem jeg ønsket å intervju (Johannesen et al., 2016, s. 114). Strategisk utvalg vil si at intervjupersonene ble valgt utfra bestemte kvalifikasjoner vurdert som formålstjenlige i forhold til problemstillingene og studiets teoretiske perspektiv (Thagaard, 2018, s. 114-118). Det virket hensiktsmessig å sikte seg inn på ansatte i domstolene, da de har førstehåndskunnskap om de praktiske implikasjonene av domstolstrukturer. Valget er i overensstemmelse med metodeteori som understreker

viktigheten av at deltakerutvalget skal være knyttet til problemstillingene og hensikten med intervjuene (Jacobsen, 2022, s. 180-181). Siden det er domstolsledere som har ansvaret for den interne organiseringen i en domstol, avgrenset jeg utvalget til å skulle bestå av jordskifterettsledere og sorenskrivere (det vil si lederne for henholdsvis jordskifteretten og tingretten).

Jeg har kombinert to utvelgelsesmetoder for strategisk utvalgelse; kvoteutvelgning er en strategi hvor jeg valgte intervjupersoner med visse egenskaper, eller som dekket relevante kriterier for min studie. Snøballutvelgningen innebar å starte med en eller noen få nøkkelpersoner som passet kriteriene mine, for deretter la dem referere til andre passende informanter (Thagaard, 2018, s. 114-118). Kvoteutvelgelsen ble benyttet for å sikre at utvalget oppfylte kriteriene formulert basert på problemstillingene. Det inkluderte å verifisere at intervjupersonene hadde nødvendig kunnskap og/eller erfaring tilknyttet nåværende og tidligere organisering (delproblemstilling 1), samt var kjent med forslaget fra Domstolkommisjonen fra 2019 (delproblemstilling 2). I delproblemstilling 3 ønsket jeg å undersøke muligheter og utfordringer tilknyttet økt samhandling, og en eventuell sammenslåing av ting- og jordskifteretten. For å kunne gjøre det trengte jeg representanter fra tingretten som hadde meninger om jordskifteretten. Jeg benyttet derfor snøballmetoden, og spurte intervjuede jordskifterettsledere om de viste om noen ansatte i tingretten med kjennskap til, og meninger om, jordskifteretten (Johannessen et al., 2016 s. 117).

Resultatet ble et utvalg bestående av syv intervjupersoner fra jordskifteretten og to representanter fra tingretten. Utvalget viser en betydelig variasjon når det gjelder alder, kjønn, og yrkesbakgrunn. I tillegg er informantene geografisk spredt og tilknyttet ulike jordskifteretter og tingretter rundt om i landet. Mangfoldet var ment å skulle sikre representasjon av erfaringer fra ulike synspunkt. Jordskifteretten har som nevnt hele landet som sitt virkeområde, og det er stor variasjon i antall årsverk, saker og ansatte utfra hvor i landet rettskretsene er lokalisert. Det betyr at de ulike rettsstedene trolig opplever effekter av en struktur, og ikke minst en strukturreform, ulikt. Opprinnelig hadde jeg et ønske om å innhente data fra flere ulike representanter. Særlig ingeniørene i jordskifteretten hadde det vært interessant å få uttalelser fra. Flere av jordskifterettslederne nevner nettopp ingeniøren sin rolle i jordskifteretten, og hvordan strukturrendringer, som NOU-forslaget fra 2019 om nedleggelse av rettssteder, ville kunne påvirke deres arbeidshverdag. Utvalget ble likevel

avgrenset til å kun skulle favne jordskifterettsledere og sorenskrivere. En oversikt over intervjupersonene kan sees i figur x nedenfor. For å ivareta personvernet til informantene har jeg valgt å utelate visse detaljer i tabellen, for eksempel geografisk lokasjon, for å unngå at det blir enkelt å identifisere hvilke uttalelser som tilhører hvem.

Tabell 1: Oversikt over intervjupersonene

Intervjuperson	Stillingstittel	Intervjuform	Påvirket av 2021 reformen	Samlokalisert
JR1	Jordskifterettsleder	Zoom	Nei	Nei
JR2	Jordskifterettsleder	Zoom	Ja	Nei
JR3	Jordskifterettsleder	Zoom	Nei	Ja
JR4	Jordskifterettsleder	Zoom	Ja	Nei
JR5	Jordskifterettsleder	Zoom	Ja	Ja
JR6	Jordskifterettsleder	Zoom	Ja	Nei
JR7	Jordskifterettsleder	Skriftlig	Nei	Nei
TR1	Sorenskriver	Zoom	Ja	Nei
TR2	Sorenskriver	Zoom	Ja	Nei

2.6 Gjennomføringen av intervjuundersøkelsen

2.6.1 Rekrutteringen

I rekrutteringen av intervjupersoner tok jeg innledningsvis utgangspunkt i anbefalinger fra veileder. Jeg kontaktet og personer som hadde uttalt seg om temaet offentlig. Deretter brukte jeg snøballmetoden innenfor strategisk utvalg.

For å rekruttere intervjupersoner fra jordskifteretten, tok jeg kontakt med dem via e-post. I den første utsendte e-posten til mulige intervjupersoner introduserte jeg formålet med oppgaven, tema og grunnen til at de ble kontaktet. Intervjuguiden ble lagt som vedlegg i e-posten. Jeg la og med link til NOU 2019:17 Domstolstruktur, siden jeg viste til denne i

spørsmålene under delproblemstilling 2. Innledningen i vedlagt intervjuguide fungerte som informasjonsskriv til intervjupersonene. Informasjonsskrivet redegjorde for formålet med masteroppgaven, hoved- og delproblemstillinger, formål og gjennomføring av intervjuet, samt informasjon om hvordan videofilene og annen data fra intervjuet ville bli behandlet. Jeg valgte å sende over intervjuguiden med en gang slik at mottakerne kunne vurdere spørsmålene, og ikke bare tematikken, før de avgjorde om de ønsket å stille til intervju eller ikke. For å sikre at alle fikk samme informasjon om oppgaven, og hva deres eventuelle deltakelse skulle brukes til, ble den samme identiske e-posten sendt til hver enkelt; dette med unntak av de gangene jeg tok kontakt med en person basert på tips fra en annen intervjuperson. I de tilfellene viste jeg innledningsvis i e-posten til personen som tipset. Videre fulgte rekrutteringsprosessen av intervjupersoner i hovedsak snøballmetoden.

Før jeg tok kontakt med representanter fra tingretten, hadde jeg allerede gjennomført intervjuene med representanter fra jordskifteretten. Dette var et bevisst valg, da jeg mente at samtalene med jordskifterettsrepresentantene ville hjelpe meg med å forberede meg til samtalene med intervjupersonene fra tingretten. Fremgangsmetoden for å rekruttere intervjupersoner fra tingretten var i stor grad den samme som med jordskifteretten. Med snøballmetoden fikk jeg tips om personer i tingretten som kunne ha meninger om jordskifteretten sin organisering. Deretter ble det sendte e-post med intervjuguide som vedlegg. Informasjonsskrivet ble endret til å gjelde tingretten, og jeg presiserte at intervjusamtalen skulle ta utgangspunkt i en av tre delproblemstilling.

2.6.2 Intervjuing

For å samle data til studien gjennomførte jeg kvalitative intervjuer med åtte av ni respondenter. Intervjuene ble holdt over videoplattformen Zoom i mars og april 2023 og varte i snitt 75 minutter. En oversikt over intervjupersonene gis i figur x på s. x. Intervjuperson JR8 valgte å besvare intervjuguiden skriftlig og sende den tilbake til meg i stedet for å gjennomføre et muntlig intervju. Likevel har jeg inkludert respondent JR8 sitt bidrag på samme måte som de øvrige intervjuene.

Det ble tatt videoopptak av intervjuene som ble gjennomført over Zoom. Opptakene ble lagret på min bruker i Zoom-appen. Både Kvale og Brinkmann (2015) og Thagaard (2009) omtaler

bruk av lydopptak som nyttig i kvalitativ forskning. Ved å bruke opptak ble jeg som intervjuer frigjort til å fokusere på selve intervjuet og være til stede i samtalen. Videoopptak gir og mulighet til å senere analysere kroppsspråk og ansiktsuttrykk sammen med uttalelsene. I tilfelle det skulle skje med opptakene, noterte jeg for hånd under intervjuene. Mens intervjupersonen snakket, kunne jeg og noterte oppfølgingsspørsmål til senere i intervjuet. Ved å gjøre dette kunne de skriftlige notatene bli brukt som supplement i transkriberingen, analysearbeidet og i drøftelsen. Ved å gjennomføre intervjuene over én plattform, hadde jeg det samme utgangspunkt når jeg skulle transkribere og starte med analysearbeidet. Ifølge Thagaard (2009) kan det å ha et ensartet utgangspunkt, bidra til å øke troverdigheten i forskningsstudiet slik at forskeren kan trekke sikrere konklusjoner utfra innhentet empiri.

Kvale og Brinkmann (2021) diskuterer flere faktorer som kan være av betydning for valg av rekkefølge på intervjupersoner i et kvalitativt forskningsprosjekt. Siden jeg ønsket å undersøke bestemte problemstillinger fra ulike perspektiver, kunne det være nyttig å intervju personer med ulik erfaring og bakgrunn, i en bestemt rekkefølge (Ibid.). Thagaard (2018) påpeker at rekkefølge på intervjuobjekter kan påvirke både intervjusituasjonen og analysen av dataene. Hun understreker imidlertid at det ikke finnes en «riktig» eller «feil» rekkefølge, og at forskeren skal vurdere hva som er mest hensiktsmessig i den konkrete forskningssituasjonen (Ibid.).

I min studie gjennomførte jeg intervjuer med representanter fra jordskifteretten først. Rekkefølgen på intervjuene ble bestemt utfra hva som passet for informantene som takket ja til intervju.. Ifølge Kvale og Brinkmann (2021) kan intervjupersoner påvirke hverandre hvis det intervjues flere i nærheten av hverandre. Kriteriene for utvalg fra jordskifteretten inkluderte å dekke alle de fem lagdømmene, så jeg fikk god geografisk spredning. Siden jeg benyttet snøballmetoden for rekrutering, risikerte jeg at intervjupersoner tipset om andre de hadde spesielt god kontakt med, eller nærhet til. Men etter å ha stilt oppfølgingsspørsmål, fikk jeg inntrykk av at de fleste henviste meg til kandidater som kunne ha andre perspektiver enn dem selv, istedenfor personer de hadde en spesiell tilknytning til. Som tidligere nevnt ble intervjuene med de to representantene fra tingretten gjennomført etter de med jordskifteretten. Begge intervjupersonene fra tingretten ble valgt ut basert på tips fra jordskifterett-representanter.

2.6.3 Transkribering og analyse

Ser en til de syv fasene av en intervjuundersøkelse som jeg viste til i delkapittel 2.4, har jeg etter gjennomførelse av selve intervjuene kommet til fase 4 og 5. Etter å ha gjennomført intervjuene ble videofilene flyttet fra Zoom til tekstprogrammet oTranscribe slik at jeg lettere kunne transkribere opptakene. Ved å transkribere ville intervjusamtalene bli bedre egnet for videre analyse (Kvale & Brinkmann, 2021, s. 206). Etter at et intervju var ferdig transkribert sjekket jeg teksten opp mot notatene jeg hadde skrevet for hånd under intervjuet. Hensikten med transkriberingen var ikke bare å klargjøre den for analyse, men også å sikre at jeg gjenga intervjupersonene sine uttalelser på en lojal måte (Kvale & Brinkmann, 2018, s. 206). Med det menes at jeg under transkriberingen må være bevisst å bevare meningsinnholdet i intervjusvarene (Kvale & Brinkmann, 2018, s. 206; Malterud, 2013, s. 97).

Selve transkriberingsprosessen var krevende både hva gjelder tid og innhold. Ettersom jeg la opp til en fenomenologisk tilnærming skulle intervjuene ha blitt transkribert ord for ord. Det la jeg derimot fra meg da det tok svært lang tid og ikke lot seg gjøre da flere av intervjupersonene hadde dialekter og sosiolekter jeg ikke klarte å skrive riktig. Prioriteringen ble å, i transkriberingsdokumentene, kun ordrett skrive ned de uttalelsene jeg mente svarte direkte på problemstillingene, og ellers oppsummere intervjuobjektens uttalelser på bokmål. Senere ble sitatene renskrevet til bokmål slik at jeg fikk en bedre forståelse av materialet, samt en standardisert form på empirien og enklere kunne sammenligne og analysere svarene. I denne undersøkelsen var det og et forskningsetisk hensyn som talte for å «oversette» all empiri til bokmål. Miljøet rundt jordskifteretten er lite, og bruk av dialekter i sitatene kunne potensielt identifisere intervjupersonene. Dog risikerte jeg feiltolkning av dataen siden det ikke er sikkert jeg har klart å få frem nyansene og betydningen av spesifikke ord og uttrykk som ikke har en direkte ekvivalent på bokmål. Denne svakheten var noe jeg husket på da jeg satt med analysen og det hendte jeg gikk tilbake og hørte på opptakene for å forsikre meg om at jeg hadde oppfattet uttalelsene riktig.

Men før selve analysen måtte jeg bestemme meg for hvilken analysemetode jeg anså som best egnet. Valg av analysemetode ble styret ut fra studiets formål, emneområde og intervjumateriale (Kvale & Brinkmann, 2021, s.137). Gjennom transkriberingsfasen hadde jeg fått ned uttalelsene i skriftlig tekst, men for å få oversikt over hvilke uttalelser som «hørte til» hvilken delproblemstilling, trengte jeg en metode som la til rette for å identifisere ulike

meninger og kategorisere uttalelsene. Jeg valgte å kombinere deskriptiv analyse og temaanalyse. En deskriptiv analyse i en kvalitativ studie tilrettela for en systematisk kategorisering av dataene, mens temaanalysen rettet seg mot de temaene som ble identifisert. I delkapittel 2.3.1 redegjorde jeg for valget av en kombinasjon av deskriptiv- og fenomenologisk forskningsdesign på studiet. I fenomenologisk forskning, etter at dataene er samlet inn, skal de gås igjennom med mål om å identifisere meningsuttalelser. En slik meningsfortetning innebærer å forkorte uttalelsene fra intervjupersonene til formuleringen hvor den umiddelbare meningen i det som blir sagt, er gjengitt med få ord (Kvale & Brinkmann, 2018, s.232). Meningsfortetningen hjalp med å redusere lengden på intervjumaterialet, og gjorde dem mer håndterbare. Det bidro også med å gi struktur i studien. Hensikten med meningsfortetning er nettopp å systematisk behandle tekstmaterialet ved å identifisere tematikk, for deretter fremheve hovedtemaene (Ibid.). I tabell 2 nedenfor viser jeg et eksempel på resultatet av en fortettingsprosess:

Tabell 2: Utdrag fra et transkribert intervju med gjennomført meningsfortetting

Intervjudato: 04.04.2023 Forkortelser: I - intervjuer JR7 – intervjuperson nr. 7 fra jordskifteretten	
Intervjutekst	Fortetting
<p>Spørsmål fra I: <i>I tidligere innspill fra jordskifteretter ble avveiningen mellom ønsket om større organisasjoner, og behovet for spredt geografisk tilstedeværelse fremhevet; hva tenker du burde blitt/bør bli vektet tyngst?</i></p> <p>Svar fra JR3: Spredt geografisk tilstedeværelse er viktigst, men det må være mulig å bemanne alle steder. Vi kan ikke ha 235 personer på 235 hjemmekontor. Tidligere målinger tydet på at kontor med fem-seks årsverk løste minst like mange saker som større kontorer.</p> <p>Det er jo først og fremst den som ikke gjør noe ..(er syk, ikke fungerer, løser få saker) som er problemet. Hvis en av fem ikke fungerer, har det stor betydning. Det kan f.eks. være at en av to dommere ikke fungerer. Hvis en av ti ikke fungerer, kan det i større grad skjules. Hvis en saksbehandler eller ingeniører ikke fungerer, så kan andre gjøre oppgaven. Hvis en av tre dommere ikke fungerer mister vi kun 33%. Hvis en av to dommere ikke fungerer, mister vi 50%. På nasjonalt plan har dette ingen betydning, men jo mindre enhetene er jo tydeligere blir det.</p> <p>Ny struktur medførte at alle tall slås sammen. Tidligere ble de presentert for 32 jordskifteretter. Nå for 19 jordskifteretter. Hvis du slår sammen et rettssted som</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Geografisk tilstedeværelse er den viktigste faktoren, men nødvendigheten av å da kunne bemanne alle steder understrekes. • Større enheter gir økt fleksibilitet og trygghet v/effektivitet Små enheter er mer utsatt. • Å slå sammen tall fra ulike rettssteder kan skjule den faktiske

<p>leverte godt med et som leverte dårlig, blir gjennomsnittet middels. I realiteten er vel situasjonen uendrer, men vi skjuler det.</p>	<p>situasjonen ved hvert rettssted.</p>
--	---

Gjennom fortetningsprosessen fikk jeg jobbet meg igjennom datamaterialet, og kunne etter hvert identifisere hvilke aspekter og temaer som gikk igjen i intervjuene. Det utgjorde grunnlaget for en temaanalyse hvor jeg kunne (for)tolke meningsinnholdet i dataen. Fortolkning av tekst kan omfatte mange forskjellige tilnærminger (Kvale & Brinkmann, 2021, s. 234), men i min tolkning gjennom temaanalysen fokuserte jeg på å identifisere aspekter, for så å forklare hva som lå bak hvert tema ved å vise til sammenhenger og implikasjoner. For å gjøre det viser jeg blant annet til studiets sekundærdata (se kapittel 3). Analyseprosessen av studiet resulterte i empirien jeg presenterer i kapittel 4.

2.7 Relabilitet og validitet

Formålet med intervjuene var å samle inn empiri som kunne besvare oppgavens problemstillinger. Som redegjort for tar oppgaven utgangspunkt i en kvalitativ intervjuundersøkelse.

Jeg gjennomførte semistrukturerte intervjuer, som kan beskrives som «*en planlagt, men samtidig og fleksibel samtale*» (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 357). En undersøkelse som skal være troverdige må dog være forskjellig fra den dagligdagse samtalen for å kunne regnes som forskning (Jacobsen, 2022, s.17). All empiri i en forskningssammenheng bør følgelig tilfredsstillende to krav (Ibid.):

1. Empirien må være gyldig og relevant (valid).
2. Empirien må være pålitelig og troverdig (reliabel).

Tro til vitenskapelig metode forholder jeg meg til to typer validitet. Den første kalles intern gyldighet og går på om empirien min “har dekning” for konklusjonene jeg trekker (Jacobsen, 2022, s. 17). Intern validitet viser til i hvilken grad mine metodiske valg og funn er relevante for studiet sitt formål, samt om det representerer virkeligheten (Johannessen et al., 2016, 2. 230). I hvilken grad intervjuundersøkelsen min er gyldig styres av studiets problemstillinger (se kapittel 1.3 for redegjørelse av problemstillinger og bakgrunn for utforming).

Hovedproblemstillingen lyder: «*Hva er den beste organiseringen av jordskifteretten for fremtiden?*». Med delproblemstillingene begrenses som nevnt studiet til å gjelde hvilke muligheter og utfordringer en kan koble til ulike former for organisering. Å vurdere intern

validitet i eget arbeid er krevende, men jeg vil hevde at resultatene mine er gyldige for det utvalget og det fenomenet jeg har undersøkt. Oppgaven tar høyde for at resultatene bygger på subjektive uttalelser, og det var nettopp en fremstilling av personlige erfaringer og perspektiver fra virkeligheten som var målet med undersøkelsen.

Den eksterne validiteten sier noe om *“i hvilken grad et funn kan generaliseres til å gjelde også i andre sammenhenger”* (Jacobsen, 2022, s. 17) og til *«liknende prosjekter»* (Johannessen et al., 2016, s. 231). En vurdering av ekstern gyldighet og relevans krever at jeg tar stilling til om, og i hvilken grad, resultatene kan overføres til andre utvalg og situasjoner. Oppgavens drøftelser og konklusjoner bunner i resultater av en undersøkelse gjort i et begrenset og svært spesifikt område. Jeg har undersøkt organisasjonsstruktur for jordskifteretten og dens jurisdiksjon og ansvarsområde er relativt smalt sammenlignet med de alminnelige domstolene, så en eventuell overførbarhet forutsetter at det andre prosjektet også tar utgangspunkt i jordskifteretten. Et annet aspekt jeg mener har betydning i vurderingen av empiriens eksterne validitet er tid. Problemstillingene utgjør utgangspunktet for intervjuene og formuleringene tilsa at studiet tar for seg nåtid, nær fortid, og en eventuell fremtid, i henholdsvis delproblemstilling 1, 2 og 3. Funnene vil derfor ikke være direkte overførbare for andre sammenhenger en de som forholder seg til de samme tidsvariablene.

Hva gjelder reliabilitet må en se på om metodebruken er pålitelig. Med pålitelighet menes her at undersøkelsen har blitt gjennomført på en troverdig måte (Jacobsen, 2022, s. 17). Det å gi en nøye gjennomgang og beskrivelse av hvilke forutsetninger og fremgangsmåter som er benyttet i forskningsprosessen vil gi økt grad av reliabilitet (Grønmo, 2004, s. 229). Smørstein hevder at kvalitative studier sjeldent *«benytter seg av strukturerte datainnsamlingsteknikker da studiens problemstilling ofte styrer hvilken data som blir innsamlet»* (2023, s. 22). I tillegg vil innhentet data bli påvirket av hvilke erfaringer og verdier de som har bidratt til empirien har (Ibid.). Ved å bruke den kvalitative datainnsamlingsmetoden semistrukturerte intervjuer, som åpnet for en fleksibel samtale i hvert individuelle intervju, er det vanskelig å gjengi utfyllende instruksjoner på hvordan min empiri ble hentet inn. Med samtale som metode kan jeg heller ikke garantere at mine egne subjektive skjønn ikke har påvirket innhenting av dataen. Ifølge Grønmo kan jeg derfor ikke anse dataen som fullt reliabel (2004, s. 229). Men ved å gi en beskrivelse av hvilke forutsetninger og fremgangsmåter jeg har satt, har jeg etterstrebet å

oppnå en tilfredsstillende grad av reliabilitet. Ved å gi en detaljert beskrivelse av hvilke forutsetninger og fremgangsmåter jeg har satt mener jeg å ha utført pålitelig metodebruk.

2.8 Etiske hensyn

Etiske problemstillinger vil oppstå i all forskning som berører mennesker, og man burde ta hensyn til mulige etiske problemer helt fra begynnelsen av undersøkelsen til den endelige rapporten foreligger (Johannessen et al., 2016, s. 84, Kvale & Brinkmann, 2021, s. 97). I gjennomføringen av intervjuundersøkelsen var det derfor nødvendig å følge visse etiske retningslinjer. Et sentralt juridisk prinsipp er at jeg som forsker må sørge for at forskningen skjer i henhold til forskningsetiske normer, jf. Forskningsetikkloven § 4. I forkant av intervjuene ble derfor alle intervjupersoner tilsendt en mail med informasjon og intervjuguide (se vedlegg x).

I utsendt vedlegg stod det blant annet at jeg med deres tillatelse ønsker å ta opp intervjuet, at intervjuene vil bli transkribert anonymt og at jeg kan sende dem transkriberingen slik at de kan kommentere på eventuelle feiltolkninger eller komme med andre innvendinger før jeg benytter intervjuempirien i oppgaven. Jeg informer om at all data vil bli behandlet konfidensielt og at opptakene vil bli slettet. Det ble vist til at prosjektet er meldt inn og godkjent av Sikt (se vedlegg x). Jeg fikk skriftlig bekreftelse på at intervjupersonene ønsket og delta, og at de godtok videoopptak. intervjuene. Ved gjennomføring av intervjuene gjentok jeg og informasjonen fra utsendt mail. Deretter, i henhold til Sikt sine retningslinjer, informerte jeg om at de skulle bli anonymisert så langt det lot seg gjøre, men at jeg ikke kunne sikre full anonymitet. Dette fordi jordskifterettene i Norge er få og miljøet lite så indirekte identifisering var en mulighet. Jeg presiserte at all deltakelse var frivillig, og at de når som helst kunne trekke seg fra studiet.

2.9 Metodiske betraktninger

Ved å gi en detaljert beskrivelse av de forutsetninger og fremgangsmåter jeg benyttet, mener jeg å ha utført pålitelig metodebruk. Men som en avslutning på metodekapittelet er det viktig å anerkjenne at metodiske valg alltid innebærer visse begrensninger. Ved valg av metode og tilnærming tok jeg hensyn til studiets formål, ressurser og kontekst, og valgte metoden jeg mente ville gi de beste forutsetningene for å dykke dypere inn i personers synspunkter.

Likevel vil jeg dele noen refleksjoner angående metodevalg:

Kun bruk av kvalitative intervjuer

Valget om å kun benytte kvalitative intervjuer som datainnsamlingsmetode begrunnes i ønsket om å gi informantene rom til å utforske og uttrykke sine synspunkter. I ettertid ser jeg imidlertid at jeg ville vært tjent med å utarbeide et eget skriftlig spørreundersøkelsesskjema, for så å følge opp med intervjuer. Det å kombinere kvantitative og kvalitative datainnsamlingsmetoder på denne måten blir i faglitteraturen kalt metodetriangulering; et uttrykk som kommer fra landmåling(!), hvor to forskjellige utgangspunkter benyttes for å bestemme et tredje (Halvorsen, 1993, s. 95). En metodetriangulering kunne ha styrket oppgavens funn og gjort det lettere for meg å kategorisere svar og synspunkter fra intervjupersonene.

Alternativ metode for gjennomføring av intervjuene

Jeg valgte å holde en-til-en intervjuer fordi det gir forsker og intervjuperson mulighet til å gå nærmere inn på hver informant sine synspunkter. Men etter å ha gjennomført noen intervjuer og satt meg mer inn i de skriftlige kildene jeg benytter for å belyse temaet, kom tanken om at fokusgrupper med observasjon kunne ha vært en interessant alternativ datainnsamlingsmetode. Særlig hvis en hadde fått fokusgrupper med representanter fra ulike institusjoner, som jordskifteretten, tingretten og domstolsadministrasjonen, sammen. En slik tilnærming ville potensielt gitt verdifulle perspektiver og gode diskusjoner rundt temaet.

3 TEORI

Oppgavens hovedproblemstilling søker svar på hva som vil være den beste organiseringen av dagens jordskifterett for fremtiden, men som filosof Simone Weil en gang sa:

«Hvis man ikke kjenner fortiden, forstår man ikke nåtiden og egner seg ikke til å forme fremtiden» (Weil, 2001).

Med kapittel 3 vil jeg tydeliggjøre jordskifterettens betydning i samfunnet. Ved å vise hvordan jordskifteretten som institusjon ble etablert og endret over tid vil kapittel 3 tydeliggjøre hvordan historiske prosesser har betydning for dagens organisering. Ved å presentere jordskifteretten sin historiske forankring, samt et teoretisk innblikk i organiseringsstrukturer, håper jeg det vil bli lettere for leser å sette seg inn i intervjupersonenes anskuelser om temaet. Kapitlet bygger i hovedsak på tekstkilder som artikler, faglitteratur, lovbestemmelser med forarbeider, NOU-rapporter og andre offentlige dokumenter.

3.1 Historisk utvikling av rettsvesen og domstolstruktur

Prinsippet om en uavhengig dømmende instans går langt tilbake og står sentralt i et hvert demokratisk samfunn. Akkurat når og hvordan prinsippet har blitt etablert i grunnlover og rettssystemer varierer fra land til land, avhengig av deres historie og politiske utvikling. Når Norge fikk sine første lover er vanskelig å tidfeste (Selberg, 2013, s.12), men vi kan spore røttene til en form for domstolmakt tilbake til tidlig middelalder (Norges domstoler, u.å.b). Jordskiftebegrepet har også dype røtter og kan spores tilbake til middelalderen (Bjerva et al., 2016, s. 14).

3.1.1 Vikingtid og middelalder: Betydningen av eiendom

I Vikingtiden, rundt år 800-1050 e.Kr., ble eierskap til eiendom og jordbruksareal en nøkkelfaktor. Norge var preget av et desentralisert system hvor lokale ledere hadde betydelig makt over sine ætter. I ættesamfunnet hadde ætta, eller slekten, ansvaret for å håndheve lover og relger og dømme i lokale saker (Norges domstoler, u.å-b). Stormenn, som høvdinger, småkonger og mektige jordeiere, dominerte ættesamfunnene, da det var de som kontrollerte landområdene. I sine maktposisjoner kunne de samle både skatter og hær, og fungerte som

dommere i mindre lokale saker. Bondehøvdingenes makt og rikdom styrkes ytterligere via vikingferdene, «og de veldige mengder gods som førtes inn i landet, måtte for en betydelig del gjøres inntektsbringende ved å plasseres i jordegods» (Ibid.). Praktiseringen av eiendomsrett gjorde det mulig å etablere store jordegods, som senere viste seg å være «forutsetningen for statsdannelsen og den seinere nasjonalstaten Norge» (Gjerpe, 2019).

Der flere ætter bodde i nærheten av hverandre ble det etter hvert bygder. Da det var uoverensstemmelser ættene imellom, ble tvistene avgjort ved at de møttes for å holde ting. På tingmøtene ble rettstvister og lovgivning diskutert, og avgjørelser avgjort. På denne måten oppsto det en rekke mindre, lokale lovsamfunn (Norges Domstol, u.å-b). Selberg oppsummerer Tinget til å ha fungert som «et offentlig sentrum, et politisk og rettslig organ for øvrigheten, men også for bygdefolket» (2013, s.63-64). Etter hvert som folketallet økte og bygdene ble større, krevde samfunnsutviklingen at rettsvesenet skulle dekke over større områder. Gradvis utviklet lokale ting seg til mer formelle domstoler. Disse ble kalt lagting og omfattet flere bygder. To kjente lagting er Gulating på Vestlandet, og Frostating i det noen kaller Midt Norge (og andre kaller Trøndelag). Lagtingene fungerte som regionale møtesteder og rettskueplasser (Tveit, s.41), hvor lokale høvdinger og andre representanter prøvde å komme frem til hva som var rett og rimelig i sin region. Senere har de så kalte landskapslovene, Gulatingsloven og Frostatingsloven, vært viktige kilder til norsk rettstradisjon (Selberg, 2013, s. 63-64). Ifølge Krag har landskapslovene vært verdifulle kilder for også forstå de sosiale forholdene rundt datidens rettssystem og maktstrukturer (2000). En som visstnok skal ha møtt opp på flere ting, var Kong Håkon den gode. Håkon ønsket å styrke én kongemakten isteden for å ha mange småkonger og høvdinger rundt omkring (Skomsvoll, 2004, s. 50). Ved å være til stede på lagtingene prøvde han å innarbeide mer konsistente rettsprinsipper som ikke bare skulle bidra til ro og orden for folk flest, men som og kunne sikre kongens autoritet og kontroll over folk, fe og eiendommer i Norge (Grendahl, 1959, s.36).

Slaget på Stiklestad, i år 1030, markerer ikke bare slutten på vikingtiden, men og starten på norsk middelalder. I løpet av den norske middelalderen utvikler både samfunn og styresmakter seg. En av de mest betydningsfulle hendelsene var innføringen av kristendommen, som introduserte nye rettslige prinsipper, og ytterligere konsentrasjon av makt på få hender fulgte (Norges Domstoler, u.å.b).

3.1.2 Endringer i eiendomsrett og rettsvesen

Etter slaget på Stiklestad var det fred i Norge resten av 1000-tallet (Skomsvoll, 2004, s. 55-56), og kirken, kongen og adelen fikk endelig ro til å etablere flere ting, lovsamlinger og drøyt 800 stavkirker (Skomsvoll, 2004, s. 68). I middelalderen preges Norge av ulike maktfaktorer og sosiale strukturer. Kongen regnes som øverste myndighet, og han peker nå ut lagmenn som skulle fungere som dommere i tvister (Norges domstoler, u.å.a). Dette er et tydelig skifte fra tidligere tider hvor lokale stormenn og ætter hadde hatt mye makt og ansvar for å løse saker intern i sine lokalsamfunn. Endring av tinga, samt funn av lovsamlinger, viser at rettsstaten var på vei mot å bli sentralisert allerede på 1100-tallet (Norges Domstoler, u.å.b).

Både kongemakten og kirken vokser frem som riksomfattende institusjoner, hvor kirken etterhvert ikke bare er en religiøs autoritet, men også politisk. Kongedømmet hadde i hundreåret frem mot 1152 gitt kirken mye gods og kirken fikk etter hvert mer reell kontroll over eiendommene (Orning, 2015). Ved å eie store landområder får kirken innflytelse over flere aspekter i samfunnet. Fra eiendomshistorie kjenner vi til hvordan kirken blant annet stod for skattelegging, som tienden, som var en form for beskatning av bønder (Sevatdal, 2017). Mange bønder begynner også å gi jord til kirken som sjelegaver (Orning, 2015.). Kongens autoritet til å utstede lover og reguleringer påvirket samfunnet, inkludert reguleringer tilknyttet eiendomsrett og jordbrukseiendommer. Utviklingen mot en mer hierarkisk og institusjonalisert samfunnsstruktur, bidro til at lover og praksis ble likere på tvers av lokalsamfunnene (Grendahl, 1959, s. 35). Rettshistoriker Jørn Øyrehagen Sunde definerer utviklingen av lovgivningen i norsk middelalder som en prosess over to faser: først det han kaller kompilasjonsfasen hvor enkeltstående lovbestemmelser og rettsbøker ble samlet i større enheter, eller kompilasjoner. Deretter lovgivningsfasen hvor lovgivere utformet nye lover i tråd med overordnede prinsipper (Sunde, 2014, s. 134).

På 1200-tallet, særlig under kong Magnus Lagabøte, ble det gjennomført en formalisering av domstolsvesenet og rettsregler i Norge. Lagabøte sin landslov fra 1274 blir sett på som en administrativ samling av Norge, og var et viktig skritt mot en mer enhetlig og skriftlig rettskultur. I løpet av senmiddelalderen og tidlig moderne tid ble det gjort ytterligere justeringer av domstolstrukturen i Norge (Norges Domstoler u.å-c). Med Dansketiden (1380-1814) kom danske tradisjoner, og deres rettssystem ble den primære rettskilden. Dette fikk

praktisk betydning for organiseringen av norske domstoler. Det ble etablert «overhoffretter» og lavere rettsinstanser som behandlet saker på ulike nivåer. Overrettene behandlet alvorlige saker og anker, mens underrettene fungerte som førsteinstansdomstoler. Rettssystemet ble følgelig både sentralisert, byråkratisert og profesjonalisert (Norges Domstol, u.å.-b).

Mot slutten av 1700-tallet, og tidlig på 1800-tallet, gjennomgikk det norske rettssystem betydelige reformer. For tenkere på 1700-tallet var en viktig problemstilling hvordan en skulle kunne beskytte borgere mot maktmisbruk (Stortinget, u.å-a). Franskmannen Charles Montesquieu tenkte seg frem til et maktfordelingsprinsipp som sier at den lovgivende makten ikke skal være samme organ som den utøvende makt. Maktfordelingsprinsippet stod sentralt da et Norge fritt fra Danmark skulle utarbeide sin egen grunnlov. Fra år 1814 skulle Kongen utgjøre den utøvende makten, Stortinget den lovgivende, og domstolene den dømmende. Med den norske grunnloven fikk vi et skille mellom utøvende, lovgivende og dømmende makt, og i dag forholder vi oss til de tre statsmaktene Stortinget, regjeringen og domstolene (Stortinget, u.å – a). Gjennom sin dømmende virksomhet fører domstolene kontroll med de øvrige statsmaktene (Ibid.). Det er Grunnloven sine bestemmelser som sier hvordan domstolene skal utøve sin virksomhet. Grunnloven § 95 fastsetter at domstolen skal ha en uavhengig og upartisk rolle, og gir retningslinjer for hvordan rettergangen skal foregå (Sky & Bjerva, 2018, s.40). Dette speiles i Norges Domstoler sitt uttalte verdigrunnlag:

«Domstolene skal være uavhengige. De skal sikre og fremme rettssikkerheten og verne om rettssamfunnet. Domstolene skal til enhver tid ha høy tillit i samfunnet»

(Norges domstoler, u.å.-b).

Nyere domstolstruktur og dagens organisering

I dag består den norske Domstolstrukturen av ulike nivåer av rettsinstanser. De tre instansene tingretter, lagmannsretter og Høyesterett utgjør det vi omtaler som de alminnelige domstolene. Lagmannsrettene og tingrettene er første- og anneninstansdomstoler, mens Høyesterett utgjør den tredje og øverste instansen. Hierarkiet gir uttrykk for ankenivåene, det vil si at rettsvister kan ankes til høyere instans (NOU 2019:17, s.23). I første instans har vi og særdomstoler med ansvar for spesifikke sakstyper. Jordskifteretten er en slik særdomstol, jf. Domstolloven § 2 første ledd nr. 1 (Lov av 13. August 1915 lov om domstolene (Domstolloven)). Strukturen med tre instanser sikrer at saker blir behandlet på riktig nivå med hensyn til alvorlighetsgrad og kompleksitet, det sikrer og muligheten for anke. Ved anke behandler Lagmannsrettene og Norges Høyesterett saker fra jordskifteretten, på samme måte som anker fra tingretten.

Domstolkommisjonen ble oppnevnt ved kongelig resolusjon 11. august 2017, for å utrede domstolene sine oppgaver og organisering. Innledningsvis i mandatet ble det lagt til grunn at «*det er behov for endringer i domstolstrukturen.*» (Mandat, s.x). Jeg har sett på kommisjonen sin første delutredning, og dens avsluttende utredning, henholdsvis NOU 2019: 17 Domstolstruktur, og NOU 2020: 11 Den tredje statsmakt Domstolene i endring. Utredningene favner flere aspekter tilknyttet domstolstruktur. I oppgaven jeg vil vise til delene som har betydning for jordskifteretten.

NOU 2019: 19 Domstolstruktur tar for seg spørsmålet om organisering og struktur av domstolene i Norge. Utredningen vurderer hvordan domstolene kan organiseres på en mer hensiktsmessig måte. Dette for å sikre effektivitet, kvalitet og tilgjengelighet i rettspleien. Kommisjonen ser på faktorer som antall domstoler, geografisk fordeling, spesialisering av rettsinstanser og samordning av ressurser. Utredningen påpeker behovet for endringer i domstolene sine oppgaver- samt deres rolle i samfunnet.

I **NOU 2020: 11 Den tredje statsmakt Domstolene i endring** fokuserer kommisjonen på domstolene sin rolle som den tredje statsmakt. Utredningen tar opp spørsmål tilknyttet domstolene sin uavhengighet, rettssikkerhet, demokrati og tilliten til domstolene. Kommisjonen peker på utfordringer og endringer i samfunnet som har betydning for domstolene, og foreslår tiltak for å sikre en sterk og uavhengig domstol. I strukturutredningen, NOU 2019: 17, ga kommisjonen anbefalinger til en ny struktur for jordskifterettene.⁴ EMPIRI OG DRØFTELSE

Slik det fremgår av vedlegg 2 (intervjuguide til tingretten) ble Intervjupersonene fra tingretten i utgangspunktet ikke stilt spørsmål som speilet delproblemstilling 1 og 2. Jeg har likevel valgt å ta med uttalelser fra TR1 og TR2 i både fremstillingen av empiri og i drøftelsene der jeg så det hensiktsmessig.

4.1 Delproblemstillingen 1

4.1.1 Empiri

Tabell 3: Empiri til delproblemstilling 1

Delproblemstilling 1: <i>Hvilke muligheter og utfordringer gir dagens organisering?</i>	
Muligheter	Utfordringer
	<p>Kulturelle tilpasninger: «Endring av kulturen og arbeidsvanene i domstolene tar tid. Selv om det har vært en positiv omorganisering kan kulturelle forskjeller og gamle vaner fremdeles gi utfordringer.» JR2</p> <p>«Tidligere kulturforskjeller mellom rettssteder kan føre til utfordringer i å tilpasse seg en felles måte å jobbe på. Det tar tid å endre gamle vaner.» JR3</p> <p>Utfordringer for lederne «Det er ulike meninger om hvor mye tid en leder skal bruke på ledelse kontra dommeroppgaver så det burde komme en diskusjon om lederrollens balanse» JR4</p> <p>«Vi ledere i domstolene kan nok oppleve at tiden vår blir mer begrenset etter omorganiseringen..det kan være en utfordring å opprettholde en balanse mellom lederoppgaver og dommeroppgaver.» JR5</p> <p>«Behov for en form for nestleder i jordskifteretten tyder jo på at det er et økt behov for støtte og ledelse for å håndtere de ulike oppgavene..lederlivet kan være ensomt og ekstra støtte er nødvendig.» JR3</p> <p>Manglende budsjettering «Selv om det er behov for flere stillinger, inkludert en administrasjonssjef og nestleder kan det bli utfordrende å sikre økte budsjetter for å dekke behovene. Det kan påvirke vår evne til å håndtere de stadig økende kravene» JR3</p>

	<p>«Budsjettkrisen i domstolene kan gjøre det vanskelig å få ressurser for nødvendige stillinger og strukturforbedringer» JR1</p> <p>«I tillegg til hovedutfordringen til jordskifterettene, det med rekrutering, så har vi det med kostnadsnivå. Kostnadsnivået vi har nå – det går jo i taket.» JR4</p>
--	---

4.1.2 Drøftelse

Drøftelsen av delproblemstilling 1 tar utgangspunkt i en samlet vurdering av uttalelser fra intervjusamtalene.

Utfordringer for lederne

Et par av intervjupersonene hevder dagens organisering med større rettskretser har *«ført til en profesjonalisering av lederrollen»* JR5 og at dette *«kan føre til mindre tid til å utføre dommerarbeidet»* JR4. Intervjupersonene JR1 og JR2 mener *«det er en krevende balansegang»*. Og JR3 forteller *“Jeg har gjort det slik at en saksbehandler har måttet påta seg en mye mer administrativ rolle, for å frigjøre min tid til dommergjerninger”* JR5 sier dog at *«det enn så lenge er helt uproblematisk å balansere rollen som leder med arbeidet som dommer»*. Av min empiri går det frem at det først og fremst er de jordskifterettene med færre ansatte som finner balansegangen krevende. Påstanden underbygges av JR3 sin uttalelse: *«Problemet med strukturen i dag er at jeg som en liten enhet har samme krav på meg som de større. Lederen i rettskretser hvor de er mange har fullt av folk rundt seg som kan bidra, jeg må stå for akkurat det samme som leder»*.

4.1.3 Konklusjon delproblemstilling 1

Dagens organisering med større rettskretser og samme antall rettssteder beskrives av alle som funksjonell.

Innhentet empiri til delproblemstilling 1 danner bakteppet for drøftelsen av delproblemstilling 2, da både intervjupersonene og jeg refererte til dagens organisering i drøftelsen av potensielle utfordringer og muligheter i Domstolkommisjonen forslag i NOU 2019:17.

4.2 Delproblemstillingen 2

I utredningen ble det foreslått å redusere antall rettskretser fra 39 til 13, og å sentralisere saksbehandlingen ved å etablere større jordskifteretter (NOU 2019:17)

4.2.1 Empiri

Tabell 4: Empiri til delproblemstilling 2

Delproblemstilling 2: <i>Hvilke muligheter og utfordringer ligger i det opprinnelige forslaget til Domstolskommisjonen i NOU 2019:17?</i>	
Muligheter	Utfordringer
	«En slik organisering ville kreve praktiske hensyn og god planlegging i god tid for å bli optimal» JR5 «Det hadde ført til større kostnadsbudsjett fordi vi måtte ha brukt mer penger på overnatting og større reiseavstander» JR 4

4.2.2 Drøftelse

Kommisjonen argumenterte i NOU 2019:17 at ved å redusere antall rettssteder og samle ressursene på færre lokaler, ville domstolene

I tabell x siterer jeg JR4 som mener det opprinnelige forslaget med nedleggelse av rettssteder ville ha hørt større kostnader fordi de da måtte bruke mer penger på overnatting og lengere reiseavstander.

Av representantene fra jordskifteretten kommer samtlige med uttalelser om at det opprinnelige forslaget bar preg av å være planlagt etter tingrettens behov. Innledningsvis i

intervjuene ble alle intervjupersoner spurt om hvilke utfordringer de mente jordskifteretten står ovenfor i dag (se vedlegg 1). Samtlige, bortsett fra TR1, nevnte rekrutering som en av de helt klart største utfordringene. I NOU 2019:17 punkt 22.2 redegjøres det for problematikken.

JR2 utdyper: *«forslaget kommisjonen kom med her var ikke utarbeidet for å bøte på utfordringene jordskifteretten står overfor. Hadde de ønsket at omorganiseringen skulle gange oss hadde de gått noen runder til på Ottestad sitt forslag»*. Her viser JR2 til kommisjonsmedlem og jordskiftedommer

I samtale med intervjupersonene fra jordskifteretten ble det poengtert at det kun var én representant fra jordskifteretten i kommisjonen. I sin kritikk av forslaget i NOU 2019:17 vektla de at det kun var en som *«representerte oss»* JR5, og at det betyr at *«da er et vanskelig å bli hørt»*. I NOU 2019:17 har likevel medlemmet Otterstad fått synlig gjort at det beste utfallet av strukturreform for de alminnelige domstolene, ikke nødvendigvis er det beste for jordskifteretten. I punkt 27.15 presenteres Otterstad sitt opprinnelige forslag til jordskifterettsstruktur. Forslaget tar utgangspunkt i domstolstruktur basert på samlokalisering med tingretten. Et tema som vil bli redegjort for i delkapittel 4.3.

4.3 Delproblemstillingen 3

4.3.1 Empiri

<i>Hvilke muligheter og utfordringer vil samlokalisering og en eventuell sammenslåing av ting- og jordskifteretten medføre?</i>	
Muligheter	Utfordringer

4.3.2 Drøftelse

Delproblemstillingen 3 stiller to spørsmål i sin formulering:

1. Muligheter og utfordringer som følge av samlokalisering
2. Muligheter og utfordringer som følge av sammenslåing

Det er en betydelig forskjell på en samlokalisering av jordskifteretten og tingretten, og det å skulle bli én rett. I utgangspunktet tenkte jeg at det ville være ryddigst å drøfte de to hver for seg, for å kunne tydeliggjøre hvilke utfordringer og muligheter som kom det forskjellige. Imidlertid ble det klart i intervjuene at respondentene naturlig diskuterte dem sammen og brukte de ulike scenarioene til å sammenligne og argumentere. Følgelig vil jeg i drøftelsen diskutere problemstillingen samlet, da det var det som ble gjort i intervjuene.

Samlokalisering med tingretten ble diskutert som en mulig utvikling med tanke på fremtidig organisering. Flertallet i Domstolkommisjonen anbefalte i NOU 2019:17: *«en struktur med 13 jordskifterettskretser med til sammen 20 bemannede rettssteder, som alle er samlokalisert med en tingrett eller en tingrettsavdeling»* (s.14). Kommisjonen mente at en ny jordskiftstruktur basert på samhandling med tingrettene ville bidra til å synliggjøre jordskifterettene som domstol, styrke fagmiljøet i begge domstoler, samt redusere administrative kostnader. Intervjuperson TR1 kommer med samme resonnering:

«Det handler om å møtes og forklare «hva driver vi med og hva driver dere med» og se hvor krysningspunktene våre er. Gjør vi det kunne vi fått til noe positivt» TR1. Svarene fra jordskifteretten tyder på at de har samme innstilling; tre stykk er i utgangspunktet positive til både en eventuell sammenslåing og samlokalisering, mens to stykk sier de ville gått inn med *«den holdningen at her skal vi få til noe bra uansett»* JR5 og at *«man må tenke at her skal jeg lære av hva de andre har å by på, og hvis de andre tenker det samme, da kan vi kunne dra nytte av både en samlokalisering og sammenslåing»* JR1 . En av intervjupersonene som kommer fra en jordskifterett som allerede er samlokalisert poengterte: *«selv om vi er samlokalisert har det vært mindre samhandling enn jeg trodde det skulle bli. Vi driver jo med forskjellige ting. Men det sosiale er hyggelig og givende! Det er uansett alltid spennende med nye kolleger og alle har godt av større fagmiljø»* JR2.

Sorenskriver TR2 *«jeg tror ikke vi ville ha sett på det som noe hinder. Vi hadde fått alt til å funke. Men du må lese dette som at de da kommer til en stor organisasjon og skal bli innlemmet i den – på godt og vondt».*

Jordskifterettsleder JR5 mener økt samarbeid og kunnskapsdeling mellom ulike domstoler og rettsinstanser kan føre til bedre informasjonsflyt og mer effektiv saksbehandling i hver av «avdelingene»,

Da det ble snakk om utfordringer som økt samhandling kunne føre med seg kom jeg med de fleste intervjupersonene fort over på negative sider ved en sammenslåing, fremfor praktiske utfordringer. Min tolkning av hva som ble sagt under intervjuene tilsier at informantene fra jordskifteretten ikke er direkte negative til en slik mulig utvikling, men flere er bevisst hvilken påvirket det ville hatt på jordskifteretten i praksis.

JR8 mener samlokalisering trolig ville ført til *«mer profesjonalisering»* av jordskifteretten og at det kunne ført at *«vi fjerner oss fra «folk flest», den selvprosjederende parten»* Samtidig ble det understreket at en slik samlokalisering kunne føre til en økt bruk av advokater, da *«en mer sentral beliggenhet kan tiltrekke seg flere juridiske fagfolk»* JR1. Intervjuperson JR4 kommer med en liknende refleksjon og forteller at *«jeg ser jo trenden med at de mer sentrale domstolene.. de som er nærmere store byer..der er det mer bruk av advokat. Hvis i tillegg brukere vil begynne å assosiere oss med tingretten kan det hende at det vil bli mer og mer naturlig for dem å kjøre advokat isteden for å stille selv»*. Både JR1 og JR4 resonerer seg dog videre til at denne nok er en generelt samfunnsutvikling, at på de fleste områder vil søke mer profesjonell hjelp.

«Det er jo og et nesten filosofisk spørsmål det der.. trenger vi jordskifteretten.. det kan jo tenkes at arbeidsoppgavene til jordskifteretten kunne blitt løst av .. kunne blitt splittet opp da. Det har jo vært pågående diskutert i årevis, men valget er jo tatt og jeg mener jo at hvis vi ser på trendene ellers i samfunnet så er det spesialisering-veien det går mot og sånn sett så har jo jeg tenkt at vi har vært tidlig ute! Vi ligger godt ann der» JR4

Videre poengterer JR4 at når saker går foran dommer i de alminnelige domstolene har ikke dommer spisskompetansen i det saken gjelder. Hos jordskifteretten er man sikret at saken blir behandlet av en dommer som har spisskompetanse på det saken gjelder; nemlig fast eiendom.

4.4 Sentrale funn

4.4.1 Tabell 5: Sammendrag av empiriske funn

Delproblemstilling	Funn
Delproblemstilling 1	Samtlige intervjupersoner fra JR og TR mener det å aktivt jobbe for at de ulike rettsstedene er likestilte som avgjørende for at dagens organisering skal bli suksessfull.
Delproblemstilling 2	Flere av intervjupersonene reagerte på forslagene til hvilke retter som skulle slås sammen. Lange reiseavstander for jordskifterettens ansatte antyder at en utvidelse av rettskretser styrt av tingrettenes plassering, i praksis ikke var det mest logiske for jordskifterettene.

<p>Delproblemstilling 3</p>	<p>Samlokalisering kan føre til redusert tilgjengelighet og nærhet til rettssystemet for brukere i distriktene.</p> <p>Særkompetanse og spesialisering; av intervjusamtalene kommer det tydelig frem at det er en bevissthet rundt hva en eventuell sammenslåing mellom to rettsinstanser vil ha si. Jordskifteretten er</p> <p>Uenighet om hva som ville vært den beste praktiske utførelsen av en samlokalisering: ansatte hos TR og JR sitter blandet, eller JR sitter sammen som én enhet «inne hos TR»</p>
------------------------------------	---

4.4.2 Drøftelse av sentrale funn

På spørsmålet «*Ville en sammenslåing kunne ført til at spesialisert kunnskap og ekspertise går tapt?*» Svarer flertallet av informantene at det over tid kan være en viss fare for at jordskifterettens særkompetanse og egenart blir noe vannet ut, dersom de blir slått sammen med tingretten. Jordskifteretten vil da være en svært liten, spisset enhet med spesialkompetanse innenfor ét felt, som skal innlemmes i en mye større og etablert instans. Hvordan er praktisk skal gjennomføre en sammenslåing

5 Sammenfattende drøftelse

Som domstol står jordskifteretten overfor flere muligheter og utfordringer det bør tas hensyn til ved vurdering av fremtidig domstolstruktur. Av empirien fremgår temaer som ulike (arbeids)kulturer fra ulike rettssteder, utfordringer tilknyttet lederrollen i større rettskretser, prioriteringer i budsjettering, og at domstolstrukturen skal sikre at jordskifteretten kan opprettholde sin rolle som praktisk problemløser for alle som eier en stykke av Norge.

5.2 Konklusjon

I masteroppgaven har jeg utforsket tematikken om domstolstruktur og organiseringen av jordskifteretten. Ved å se hvilke muligheter og utfordringer som kan følge med ulike utgangspunkt for organisering, søkte studiet å belyse hovedproblemstillingen

«Hva er den beste organiseringen av dagens jordskifterett for fremtiden?»

Gjennom intervjuer med representanter i lederstillinger ved ting- og jordskifteretten har jeg søkt innsikt i hvordan overordnede politiske vedtak kan påvirker ens arbeidshverdagen på tvers av Norge. Studiets funn viser at spørsmålet om hva en hensiktsmessig organisering er beror på hvem du spør. Det kan virke som at de praktiske virkningene av en struktur oppleves noe ulikt utefra hvor i landet du sitter og avhengig av hvilken rett du tilhører.

Hovedproblemstillingen er formulert slik:

“Hva er den beste organiseringen av dagens jordskifterett for fremtiden?”

Av empirien fremgår det at intervjupersonene fra jordskifteretten ikke nødvendigvis var misfornøyde med strukturen før 2021 reformen, ei heller misfornøyde med nåværende struktur. JR8 oppsummerer *«Det ene er like godt som det andre. Det er stadige endringer som er utfordringen»*. En sammenfallende uttalelse fra tingretten lyder *«det var behov for en endring, men nå som reformen er gjennomført mener jeg vi burde få rekke å erfare hva som fungerer før det skal skje endring igjen»*. TR2

Svar på hovedproblemstillingen: beste organiseringen av dagens jordskifterett vil være å la domstolsreformen sette seg. Gi dem arbeidsro. Ved å gjøre dette vil en fremtidig organisering av jordskifteretten kunne baseres på en nøye vurdering av dagens effekter, før en søker en som er bedre for kommende behov.

6 Avsluttende refleksjoner til oppgaven

Å undersøke hva som kan være den beste organiseringen av jordskifteretten med tanke på fremtidige behov har vært omfattende. Overordnet tema var domstolstruktur med avgrensninger til å gjelde jordskifteretten. Det at jordskifteretten er en særdomstol med unike oppgaver og behov har stor betydning for dens rolle og virke. At domstolene i første instans nylig gjennomgikk en strukturreform, og tematikken stadig er aktuell gjør temaet interessant

og givende å skulle få et innblikk i. Jeg fant det likevel krevende å skulle få et tilstrekkelig overblikk, da det både er historiske, politiske, juridiske og samfunnsmessige faktorer som ligger til grunn.

Gjennomføringen av selve studiet; en kvalitativ intervjuundersøkelse, var en lærerik prosess med lange forberedelser og gode samtaler med representanter fra jordskifteretten og tingretten. Det å skulle innhente perspektiver fra personer med ulike opplevelser, erfaringer og tanker knyttet til dagens organisering, samt de to mulige alternative organiseringer i delproblemstilling 1 og 2 har avslørt mangfoldige synspunkter. Jeg er fornøyd med hvordan jeg satte meg inn i hvordan en forskningsoppgave burde gjennomføres og føler meg trygg på eget metodebruk. Jeg opplevde å og få god forståelse av teorien – både tilknyttet jordskifte, men og strukturene som utgjør rettssystemet vårt. Jeg har og fått erfare hvilke fallgruver som dukker opp underveis i arbeidet med en master.

Med masteroppgaven opplevde jeg ikke bare at jeg ble utfordret til å gå dypere inn i fagområdet, jeg ble og utfordret på områder som selvstendig arbeid, analytiske ferdigheter, problemløsning og kommunikasjon.

Referanseliste

- Arntzen, E. & Tolsby (2010). *Studenten som forsker i utdanning og yrke Vitenskapelig tenkning og metodebruk* OsloMet
<https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/handle/20.500.12199/208>
- Berglund, C. & Urke, S.M. (2021). *Årsmelding 2021 Domstoladministrasjonen*. Regjeringen.
https://www.regjeringen.no/contentassets/bae078d2e3f44d97bafd4f2af5e07614/ar smel ding_2021_domstoladministrasjonen1785613.pdf
- Bergsholm, E. (2019). *Rettigheter i fast eiendom* (2.Utg.) Bergen: Fagbokforlaget.
- Bjerva, Ø, J. et al., (2016). *Jordskifteloven Kommentartutgave*. Oslo: Universitetsforlaget
- Bjerva, Ø. J.,(2012). *Jordskiftedomstolene i endring*, ph.d.- avhandling, NMBU Ås
- Dokk, H. E. (2021, 10. november. Kl. 12.15). *En samfunnsdebattants (skrå)blikk på jordskifteinstituttet* [Video]. NMBU.
<https://nmbu.cloud.panopto.eu/Panopto/Pages/Viewer.aspx?id=fd3e8d09-1227-46fb-9b23-adeb007aef1d>
- Domstoladministrasjonen (DA) (2022). *Domstolstruktur 2021 Sammendrag av høringssvar og effekter av domstolstruktur, November 2022* (2022) [Utredning]. Domstol.
<https://www.domstol.no/contentassets/a90d03b9193d4f8fb12fb60b7401af47/horingssvar- effekter-ny-domstolstruktur-v12.pdf>
- Domstoladministrasjonen (DA), 2022a. *Domstolstruktur 2021 Sammendrag av høringssvar og effekter av domstolstruktur, November 2022*
- Domstolloven. (1915) *Lov om domstolene*. (LOV-2023-06-16-34). Lovdata.
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1915-08-13-5>
- Fjelland, R. (2009). *Innføring i vitenskapsteori*. 6. utg. Universitetsforlaget
- Forskningsetikkloven (2017) *Lov om organisering av forskningsetisk arbeid* (LOV-2006-06-30-56). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2017-04-28-23>
- Furseth, I & Everett, E.L. (2020). *Masteroppgaven. Hvordan begynne- og fullføre*. 3. utg. Oslo: Universitetsforlaget
- Furseth, I & Everett, E.L. (2020). *Masteroppgaven. Hvordan begynne- og fullføre*. 3. utg. Oslo: Universitetsforlaget
- Gjerpe, L.E (2019) *Eiendomsretten oppstår. Norgeshistorie*.
<https://www.norgeshistorie.no/vikingtid/0822-eiendomsretten-oppstar.html>

- Grendahl, T (1959). *Jordskiftelovene gjennom 100 år (1859–1958)*. Oslo: Det Kgl. Landbruksdepartement.
- Grunnloven. (1814). *Kongeriket Norges Grunnlov (LOV-1814-05-17)*. Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1814-05-17>
- Grønmo, S. (2004). *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Halvorsen, K. (1993). Å forske på samfunnet en innføring i samfunnsvitenskapelig metode (3. utg). Cappelen Damn Akademisk
- Hasund, S. (1959). *Jordskiftelovene gjennom 100 år (1859–1958)*. I: T. Grendahl (red.) (1959). *Jordskifteverket gjennom 100 år. 1859–1958*. Oslo: Det Kgl. Landbruksdepartement.
- Hurdalsplattformen (2021). *Hurdalsplattformen FOR EN REGJERING UTGÅTT FRA ARBEIDERPARTIET OG SENTERPARTIET 2021-2025*. Statsministerens kontor. <https://www.regjeringen.no/contentassets/cb0adb6c6fee428caa81bd5b339501b0/no/pdfs/hurdalsplattformen.pdf>
- Høring - NOU 2019:17 (2020). [Høringsbrev]. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/domstolstruktur/id2684591/?expand=horingsbrev>
- Høring - NOU 2019:17 (2020). [Høringsbrev]. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/domstolstruktur/id2684591/?expand=horingsbrev>
- Jacobsen, D. I. (2022) *Hvordan gjennomføre undersøkelser Innføring I samfunnsvitenskapelig metode*, 4 utg. Cappelen Damn Akademisk
- Johannessen, A, Tufte, P. A og Christoffersen, L (2016) *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. 5. utg. Oslo: Abstrakt forlag.
- Jordskifteloven. (2013). *Lov om fastsetjing og endring av egedoms- og rettshøve på fast eigedom m.m. (LOV-2013-06-21-100)*. Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2013-06-21-100>
- Justis- og beredskapsdepartementet (2022). *Endringer i domstolstruktur* [Høringsnotat]. <https://www.regjeringen.no/contentassets/f32f09bb78744a5c9383edad039d3c71/horingsnotat-endringer-i-domstolstruktur.pdf>
- Justis- og beredskapsdepartementet (2022). *Endringer i domstolstruktur* [Høringsnotat]. <https://www.regjeringen.no/contentassets/f32f09bb78744a5c9383edad039d3c71/horingsnotat-endringer-i-domstolstruktur.pdf>
- Kirsch, G., & Sullivan, P. A. (1992). *Methods and Methodology in Composition Research*. Carbondale, IL: SIU Press.
- Krag, C. (2000). *Norges historie fram til 1319* Oslo: Universitetsforlaget
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2021). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg.) Gyldendal

- Kvale & Brinkmann (2009). *Interviews Learning th craft of qualitative research interviewing* (2 utg.). SAGE
- Mills, J., & Birks, M. (2014). *Qualitative Methodology: A Practical Guide*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Norges domstoler (u.å.b). *Domstolane si historie*. Domstol. <https://www.domstol.no/no/om-rettssystemet/domstolane-si-historie/>
- Norges domstoler (u.å.c). *Historikk*. Domstol. <https://www.domstol.no/no/domstoler/lagmannsrett/frostating-lagmannsrett/om-frostating-lagmannsrett/historikk/>
- Norges domstoler (u.å.d) *Om domstoladministrasjonen*. Domstol. <https://www.domstol.no/no/domstoladministrasjonen/om-domstoladministrasjonen/>
- Norges domstoler. (u.å.a). *Domstolenes idé- og verdigrunnlag*. Domstol. <https://www.domstol.no/no/strategisk-plan/domstolenes-ide--og-verdigrunnlag/>
- NOU 2019: 17 (2019) *Domstolstruktur*. Justis- og beredskapsdepartementet.
- NOU 2020: 11 (2020) *Den tredje statsmakt – Domstolene i endring*. Justis- og beredskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2020-11/id2766587/>
- NOU 2020: 11. (2020). *Den tredje statsmakt — Domstolene i endring*. Justis- og beredskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2020-11/id2766587/>
- Olaussen, L.P. (2005). Folks tillit til og medvirkning i domstolene. *Tidsskrift for strafferett*, 5(2),4. <https://www.idunn.no/doi/10.18261/ISSN0809-9537-2005-02-03>
- Organisasjonsutvikling i Jordskifterverket (1999). *Organisasjonsutvikling i Jordskifterverket*. Rapport fra prosjektgruppe nedsatt av Landbruksdepartementet. <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/ld/rap/1999/0006/ddd/pdfv/161273-org-utvikl-jsv1.pdf>
- Orning, H.J (2015) Innføringen av kristendommen. *Norges historie*. <https://www.norghistorie.no/hoymiddelalder/0911-Innf%C3%B8ringen-av-kristendommen.html>
- Prop. 1 S (2022-2023). *Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak) FOR BUDSJETTÅRET 2023 Utgiftskapittel: 61, 400–491 Inntektskapittel: 3400–3490*. Justis- og beredskapsdepartementet. https://www.regjeringen.no/contentassets/fc31e2fc30b74bac95f3015b8301d2d6/n-no/pdfs/prp202220230001_jdddpdfs.pdf
- Prop. 1 S (2023-2024). *Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak) FOR BUDSJETTÅRET 2024 Utgiftskapittel: 61, 400–491 Inntektskapittel: 3400–3490*. Justis- og beredskapsdepartementet. https://www.regjeringen.no/contentassets/7739893e6d7c47e7bfaa2f3b85c65e76/n-no/pdfs/prp202320240001_jdddpdfs.pdf

- Prop. 101 L (2012-2013), Lov om fastsetjing og endring av eigedoms- og rettshøve på fst eiegedom m.m (jordskiftelova). Landbruks- og matdepartementet
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop-101-l-20122013/id719411/>
- Prop. 11 L (2020-2021). *Endring i domstolloven (domstolstruktur)*. Justis- og beredskapsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/040b8957472f4a82813e5322cefe4b68/no/pdfs/prp202020210011000dddpdfs.pdf>
- Creswell, J. W. (2014). *Research Design: Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches* (4th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Selberg, K. (2013). Eldre norske rettskilder – en oversikt. *Rettshistoriske studier nr. 25 Institutt for offentlig retts skriftserie nr. 3/2013*. Det juridiske fakultetsbiblioteket skriftserie; nr. 16.
<https://www.jus.uio.no/ior/forskning/publikasjoner/skriftserien/dokumenter/nr-3-2013-selberg.pdf>
- Sevatdal, H. (2017) Fysisk og rettsleg organisering innan gardsområdet: tun og teig, skog og fjell. I: H. Sevatdal, P.K. Sky P.K og E. Berge, *Eigedomshistorie. Hovudliner i norsk eigedomshistorie frå 1600-talet fram mot nåtida*. Oslo: Universitetsforlaget
- Skomsvoll, Y., (2004). *Norges historie* Oslo: Kagge forlag.
- Sky, P. K. & Lyng, A. M., (2020). Jordskifte og FNs bærekraftsmål. *Kart og plan*, 18 november, s. 213-217.
- Sky, P.K (2022) Rekruttering til jordskifterettene I Nord Norge. *Nordnorsk Debatt*
<https://www.nordnorskdebatt.no/rekruttering-til-jordskifterettene-i-nord-norge/o/5-124-158161>
- Sky, P.K (2022) Rekruttering til jordskifterettene I Nord Norge. *Nordnorsk Debatt*
<https://www.nordnorskdebatt.no/rekruttering-til-jordskifterettene-i-nord-norge/o/5-124-158161>
- Smørstein 2023
- Stortinget. (u.å - a). *Fordeling av makt*. Stortinget. <https://www.stortinget.no/no/Stortinget-og-demokratiet/Storting-og-regjering/Fordeling-av-makt/>
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse- En innføring i kvalitativ metode* (5. Utg.) Bergen: Fagbokforlaget.
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse- En innføring i kvalitativ metode* (5. Utg.) Bergen: Fagbokforlaget
- Thornquist, E. (2018). *Vitenskapsfilosofi og vitenskapsteori I helsefag* Bergen: Fagbokforlaget
https://issuu.com/fagbokforlaget/docs/vitenskapsfilosofi_og_vitenskapsteo
- Utskiftningslova. (1821) *Lov angående Jords og Skovs Udskiftning af Fællesskap*.
OPPHEVET.

Weil, S. (2001) *Tyngden og nåden* Oslo: Gyldendal Oslo

Vedlegg 1

Utsendt Intervjuguide Jordskifteretten

Takk for at du ønsker å stille til intervju i forskningsprosjektet «*Fremtidens organisering av jordskifteretten – erfaringer, holdninger og tanker fra ting- og jordskifteretten*»!

Nedenfor finner du informasjon om formålet med masteroppgaven, oppgaven sine problemstillinger, rammer for intervjuet, samt den semistrukturerte intervjuguiden jeg ønsker at vi følger. Intervjuet vil trolig ta 60 minutter.

Om masteroppgaven

Målet med denne masteroppgaven er å gi en fremstilling av tanker og holdninger om hva som vil være den beste organiseringen av jordskifteretten. Masteroppgaven sine tre delproblemstillinger konkretiserer temaet, og åpner for uttalelser om muligheter og utfordringer (tilknyttet organiseringen av jordskifteretten) i nær fortid, nåtid og fremtid. Fremstillingen skal bygge på analyse av innhentet kvalitativ data, fra utvalgte respondenter fra ting- og jordskifteretten.

Formålet med dette intervjuet er følgelig å få frem dine tanker om muligheter og utfordringer tilknyttet organisering av jordskifteretten.

Opgaven sin hovedproblemstilling er «*Hva er den beste organiseringen av dagens jordskifterett, for fremtiden*». Delproblemstillingene vi skal ta utgangspunkt i i intervjuet er;

- 1) *Hvilke muligheter og utfordringer gir dagens organisering?*
- 2) *Hvilke muligheter og utfordringer ligger i det opprinnelige forslaget til Domstolskommisjonen i NOU 2019:17, hvor (ting-og) jordskifteretter ville blitt lagt ned?*
- 3) *Hvilke muligheter og utfordringer vil en sammenslåing av ting- og jordskifteretten medføre?*

Om intervjuet

Intervjuguiden er delt inn etter de tre delproblemstillingene, med spørsmål til hver problemstilling. Intervjuformen er semistrukturert, men jeg ber om at vi holder samtalen på ett tema/ en problemstilling om gangen.

Med din tillatelse ønsker jeg å ta opp intervjuet. Intervjuet vil bli transkribert anonymt. Hvis ønskelig kan jeg sende deg transkriberingen for eventuell retting av feiltolkninger eller andre innvendinger. All data vil bli behandlet konfidensielt og opptakene slettes når prosjektet avsluttes i mai 2023. Prosjektet er meldt inn, og godkjent, av Sikt.

Spørsmål til deg som intervjuperson

Kan du fortelle litt om deg selv;

- Stillingstittel og faglig bakgrunn
- Hvor lenge har du jobbet i denne jordskifteretten/ på dette rettsstedet
- Har du erfaring fra andre rettssteder/jordskifteretter
- Hvordan vil du beskrive «rollen» jordskifteretten har som domstol i dag?
- Hvilke utfordringer mener du jordskifteretten står ovenfor?

Delproblemstilling 1: Dagens struktur

Innledende spørsmål

Dagens organisering av jordskifterettene er et resultat av domstolsreformen fra 2021;

- Kan du gi en kort beskrivelse av hvordan din jordskifterett er strukturert i dag?
- Hvilke forskjeller merker du med dagens organisering sammenliknet med før reformen?
- Hva var noen av de største utfordringene med å gjennomføre endringene i domstolstrukturen?

Nøkkelspørsmål

- Hva liker du ved dagens struktur kontra strukturen som var frem til reformen trådte i kraft?
- Kunne de momentene du nevner nå blitt innlemmet i strukturen som forelå før 2021?
- Hvilke utfordringer har reformen/ den nye strukturen ført med seg?
- Er dette andre utfordringer enn de jordskifteretten stod overfor før reformen?
- I tidligere innspill fra jordskifteretter ble avveining mellom ønsket om større fagmiljø/organisasjoner, og behovet for spredt geografisk tilstedeværelse fremhevet; hva tenker du burde blitt/bør bli vektet tyngst?

Formålet med reformen var blant annet å bedre ressursutnyttelsen;

- Har dere erfart at en utvidelse av rettskretsene, og følgelig en samling av ressurser, har bidratt til mer effektiv ressursutnyttelse? På hvilken måte
- Hvordan opplever du/dine medarbeidere å skulle ta saker på tvers av rettsstedene? Ref. motivasjon, om det er praktisk utfordrende, får dere noe faglig utvikling ut av det?
- Hvordan har din arbeidsplass utnyttet saksbehandlerressursene på tvers av rettsstedene etter reformen?
- Har du eksempler på saker som har blitt påvirket negativt av den nye strukturen?
- Har du eksempler på saker som har blitt påvirket positivt av den nye strukturen?
- Hvilken virkning har det hatt for brukerne at dere nå kan behandle saker på tvers av rettsstedene?
 - Har du eksempler på tilfeller hvor ressursutnyttelse på tvers har vært positivt for brukere? Hvordan ble ressursene benyttet i de tilfellene
- Har dere fått noen konkrete tilbakemeldinger fra brukerne om den nye strukturen?
- Har du noen konkrete forslag til tiltak som kan bidra til å sikre formålet med 21-reformen?
 - Forslag som lar seg gjøre grunnet den nye strukturen
 - Forslag som kun lar seg gjøre ved en eventuell reversering av 21-reformen
- Hva er din oppfatning av balansen mellom effektivitet og rettssikkerhet i dagens organisering?

- Hvordan kan dagens organisering forbedres for å møte fremtidige utfordringer?
- Hvilke forhold mener du burde bli vektlagt når en skal evaluere virkningen av reformen?
- Pdd. er det nesten 1 år siden regjeringen avsluttet høringsrunden til forslaget om en reversering; har du troen på en reversering?
- Hvis en går tilbake til organisering pre 2021 reformen: Hvordan kan man sikre at jordskifterettene opprettholder sin funksjonelle og organisatoriske effektivitet, når så mange av rettsstedene har få ansatte og enkelte mottar få saker?
- Ville det vært hensiktsmessig å gå tilbake til organiseringen pre 2021
 - med tanke på effektivitet i jordskifteretten
 - med tanke på fagmiljø
- Hva ville en eventuell reversering av reformen innebære for din jordskifterett? (Praktiske forhold)
- Fra jordskifteretten sitt ståsted; var domstolsreformen en nødvendig endring?

Delproblemstilling 2: NOU 2019: 17 forslaget om å redusere antall rettssteder

I vedtatt strukturreform ble antall rettssteder opprettholdt; sett at det opprinnelige forslag fra Domstolskommisjonen hadde blitt vedtatt

Innledende spørsmål

- Hva var din reaksjon på det opprinnelige forslag fra Domstolskommisjonen?
- Var det noen elementer fra NOU'en du vil trekke frem som særlig positiv for jordskifteretten sin organisering?
- Er det noen elementer du var særlig kritisk til?
- Lignet forslaget på organisatoriske endringer ordninger du selv har kunnet se for deg for jordskifteretten i fremtiden?

Nøkkelsspørsmål

- Hvilke positive effekter ville større organisasjoner gitt «din» jordskifterett innad?
 - Rekruttering
 - Fagmiljø
 - Saksbehandlingstid

- Hva ville en reduksjon av antall rettssteder hatt å si for kvaliteten på rettssystemet?
 - Kvalitet på gjennomført arbeid – eksempelvis befarings og teknisk arbeid, antall rettsmøter, lokalkunnskap, produktivitet og kostnadseffektivitet (reisetid)

- Hadde reduksjonen i antall rettskretser påvirket verdien om lokalkunnskap i jordskiftesaker?

- -Hvordan ville mulighetene til å holde kontakt med partene i saken påvirkes?
 - Digitalisering
 - Videomøter

- Hva ville forslaget ha å si for brukeres tilgjengeligheten til domstolen?
 - Tilgangen til rettsvesenet i distriktene

- Hvordan ville strukturen med færre rettssteder påvirket arbeidsforholdene til de ansatte i jordskifteretten?

- Hvilke positive effekter ville større organisasjoner gitt «din» jordskifterett?
 - Rekruttering
 - Fagmiljø
 - Saksbehandlingstid

Delproblemstilling 3: utfordringer og muligheter tilknyttet en sammenslåing av ting- og jordskifteretten

Innledende spørsmål

En eventuell fremtidig endring av domstolstrukturen går på økt samhandling, eller en sammenslåing, mellom tingretten og jordskifteretten;

- Hva legger du ideen om økt samhandling mellom TR og JR?
- Er «din» jordskifterett samlokalisert med en tingrett?
 - Hvis ja: hvilke fordeler og ulemper har du erfart?
 - Hvis nei: hvilke fordeler og ulemper tror du en samlokalisering ville gitt?

Nøkkelspørsmål samhandling

- Vil samlokalisering føre til felles kulturbygging?
- Hvordan mener du det praktisk måtte ha blitt gjort for å forene jordskifteretten og tingretten, mtp. Ulike faglige perspektiver og tilnærminger
- Hva har samlokalisering å si for brukervennligheten til rettene?

Nøkkelspørsmål sammenslåing

- Hvordan stiller du deg til en eventuell sammenslåing med tingretten?
- Hvordan mener du det praktisk måtte ha blitt gjort for å forene jordskifteretten og tingretten, mtp. Ulike faglige perspektiver og tilnærminger
- Ville en sammenslåing kunne ført til at spesialisert kunnskap og ekspertise går tapt?
- Hva ville en sammenslåing hatt å si for rettsprosessen og beslutninger i jordskiftesaker?
- Hvordan ville en full sammenslåing ha påvirket arbeidsmiljøet og arbeidsforholdene for de ansatte i hver rett?
 - Med tanke på nye arbeidsoppgaver
 - Økt arbeidsmengde

Avsluttende spørsmål

- Hvilken utvikling av domstolstruktur og organisering av jordskifteretten forventer du å se videre?
- Hvilken strukturutvikling hadde du ønsket å se av jordskifteretten?
- Er det noe du ønsker å utdype eller kommentere?
- Er det noen andre du vil anbefale meg å kontakte?

Vedlegg 2

Intervjuguide Tingretten

Takk for at du ønsker å stille til intervju i forskningsprosjektet «*Fremtidens organisering av jordskifteretten – erfaringer, holdninger og tanker fra ting- og jordskifteretten*»!

Nedenfor finner du informasjon om formålet med masteroppgaven, oppgaven sine problemstillinger, rammer for intervjuet, samt den semistrukturerte intervjuguiden jeg ønsker at vi følger. Intervjuet vil trolig ta 45 minutter.

Om masteroppgaven

Målet med denne masteroppgaven er å gi en fremstilling av tanker og holdninger om hva som vil være den beste organiseringen av jordskifteretten. Masteroppgaven sine tre delproblemstillinger konkretiserer temaet, og åpner for uttalelser om muligheter og utfordringer (tilknyttet organiseringen av jordskifteretten) i nær fortid, nåtid og fremtid. Fremstillingen skal bygge på analyse av innhentet kvalitativ data, fra utvalgte respondenter fra ting- og jordskifteretten.

Formålet med dette intervjuet er følgelig å få frem dine tanker om muligheter og utfordringer tilknyttet økt samhandling, og eventuelt en sammenslåing av tingretten og jordskifteretten.

Opgaven sin hovedproblemstilling er «*Hva er den beste organiseringen av dagens jordskifterett, for fremtiden*». Oppgaven sine delproblemstillinger er;

- 1) *Hvilke muligheter og utfordringer gir dagens organisering?*
- 2) *Hvilke muligheter og utfordringer ligger i det opprinnelige forslaget til Domstolskommisjonen i NOU 2019:17, hvor (ting-og) jordskifteretter ville blitt lagt ned?*
- 3) *Hvilke muligheter og utfordringer vil økt samhandling, samlokalisering og en eventuell full sammenslåing av ting- og jordskifteretten medføre?*

I intervjuet med deg vil vi ta utgangspunkt i delproblemstilling 3.

Nedenfor følger den semistrukturerte intervjuguiden.

Om intervjuet

Med din tillatelse ønsker jeg å ta opp intervjuet. Intervjuet vil bli transkribert anonymt. Hvis ønskelig kan jeg sende deg transkriberingen for eventuell retting av feiltolkninger eller andre innvendinger. All data vil bli behandlet konfidensielt og opptakene slettes når prosjektet avsluttes i september 2023. Prosjektet er meldt inn, og godkjent, av Sikt.

Spørsmål til deg som intervjuperson

Kan du fortelle litt om deg selv;

- Stillingstittel og faglig bakgrunn
- Har du erfaring med samhandling med jordskifteretten?
- Hvordan vil du beskrive «rollen» jordskifteretten har som domstol i dag?
- Hvilke utfordringer mener du jordskifteretten står ovenfor?

Delproblemstilling 3: utfordringer og muligheter tilknyttet økt samhandling, og en evt. sammenslåing av ting- og jordskifteretten

Innledende spørsmål

En eventuell fremtidig endring av domstolstrukturen går på økt samhandling, eller en sammenslåing, mellom tingretten og jordskifteretten;

- Hva er ditt syn på økt samhandling mellom TR og JR?
- Er «din» tingrett samlokalisert med en tingrett?

Hvis ja: hvilke fordeler og ulemper har du erfart?

Hvis nei: hvilke fordeler og ulemper tror du en samlokalisering ville gitt?

Nøkkelspørsmål samlokalisering

- Hvordan tror du samlokalisering av TR og JR kan påvirke effektiviteten og kvaliteten på tjenestene som tilbys?
- Hvilken innvirkning vil samlokalisering ha på ressursbruken til instansene, og har du noen tanker om hvordan kostnader og ressurser burde blitt fordelt?
- Har samlokalisering noe å si for brukervennligheten til rettene?
- Hva er den beste måten å praktisk gjennomføre en samlokalisering på? Felles etasje/ kun felles bygg?
- Hvordan ville samlokalisering ha påvirket arbeidshverdagen til ansatte i hver rett?

Nøkkelspørsmål sammenslåing

- Hvordan stiller du deg til en eventuell sammenslåing med jordskifteretten?
- Fra ditt ståsted; hvilke argumenter taler for og imot en sammenslåing?
- Hvilke utfordringer vil kunne oppstå ved en sammenslåing?
- Hvordan mener du det praktisk måtte ha blitt gjort for å forene jordskifteretten og tingretten, mtp. Ulike faglige perspektiver og tilnærminger
- Hva ville sammenslåing hatt å si for utviklingen av spesialisert kunnskap og ekspertise?
- Hva ville en sammenslåing hatt å si for rettsprosessen og beslutninger i jordskiftesaker?
- Hvordan ville en full sammenslåing ha påvirket arbeidsmiljøet og arbeidsforholdene for de ansatte i hver rett?
- Hvem ville eventuelt ha tjent på en sammenslåing av rettene?

Avsluttende spørsmål

- Hvilken utvikling av domstolstruktur og organisering forventer du å se videre?
- Hvilken strukturutvikling hadde du ønsket å se?
- Er det noe du ønsker å utdype eller kommentere?
- Er det noen andre du vil anbefale meg å kontakte?



[Meldeskjema](#) / [Fremtidens organisering av jordskifteretten](#) / Eksport

Meldeskjema

Referansenummer

893517

Hvilke personopplysninger skal du behandle?

- Navn
- Kontaktinformasjon
- Nettidentifikator
- Stemme på lydopptak
- Bakgrunnsopplysninger, som i kombinasjon vil kunne identifisere en person
- Andre personopplysninger

Beskriv bakgrunnsopplysningene

Stillingstitler i sammenheng med ting-og jordskifteretter

Beskriv de andre personopplysningene

Uttalelser og holdninger til ting-og jordskifterettene

Prosjektinformasjon

Tittel

Fremtidens organisering av jordskifteretten

Sammendrag

Masteroppgave med formål å kartlegge tanker og holdninger om hva som vil være den beste organiseringen av jordskifteretten i fremtiden. Dette vil gjøres ved analyse og vurdering av innhentet kvalitativ data fra utvalgte representanter fra ting-og jordskifteretten

Begrunn behovet for å behandle personopplysningene

Det er nødvendig å intervju fagpersoner og ansatte i jordskifteretten for å besvare problemstillingene. Personopplysninger vil være tilstede og behandles for å kunne kontakte intervjuobjektene.

Prosjektbeskrivelse

[Prosjektbeskrivelse.pdf](#)

Ekstern finansiering

Ikke utfyllt

Type prosjekt

Master

Kontaktinformasjon, student

Nora Aakre Skatvedt, nosk@nmbu.no, tlf: 94811809

Behandlingsansvar

Behandlingsansvarlig institusjon

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet – NMBU / Fakultet for landskap og samfunn / Institutt for eiendom og juss

Prosjektansvarlig

Einar Hegstad, einar.hegstad@nmbu.no, tlf: 48075334

Er behandlingsansvaret delt med flere institusjoner?

Nei

Utvalg 1

Beskriv utvalget

Nåværende og tidligere ansatte hos Jordskifterettene i Norge

Beskriv hvordan du finner frem til eller kontakter utvalget

Utvalg av intervjuobjekter vil bli gjort ved å sende ut forespørsler til jordskifterettene i Norge om det er ansatte/ tidligere ansatte som ønsker å bli intervjuet. Hvem som blir invitert til intervju vil bli vurdert på kriterier som sikrer samme antall representanter fra de ulike stillingstypene innad i jordskifteretten og geografisk spredning. Utvalget vil ikke baseres på kjønn, alder og hvor lenge de har vært ansatte.

Aldersgruppe

22 - 75

Hvilke personopplysninger vil bli behandlet om utvalg {{i}}? 1

- Navn
- Kontaktinformasjon
- Nettidentifikator
- Stemme på lydopptak
- Bakgrunnsopplysninger, som i kombinasjon vil kunne identifisere en person
- Andre personopplysninger

Hvordan innhentes opplysningene om utvalg 1?

Personlig intervju

Vedlegg

[Intervjuguide Jordskifteretten.pdf](#)

Lovlig grunnlag for å behandle alminnelige personopplysninger

Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Informasjon til utvalg 1

Mottar utvalget informasjon om behandlingen av personopplysningene?

Ja

Hvordan mottar utvalget informasjon om behandlingen?

Skriftlig (papir eller elektronisk)

Informasjonsskriv

[informasjonsskriv-spørreundersøkelse-og-intervju.pdf](#)

Tredjepersoner

Innhenter prosjektet informasjon om tredjepersoner?

Nei

Dokumentasjon

Hvordan dokumenteres samtykkene?

- Elektronisk (e-post, e-skjema, digital signatur)
- Manuelt (papir)

- Muntlig

Beskriv

Blir intervjuene gjennomført fysisk vil intervjuobjektet bes om å signere på samtykkeerklæring før intervjuet gjennomføres. Ved digitale intervjuer vil intervjuobjektene kunne gi samtykke skriftlig via e-post eller muntlig iform av opptak.

Hvordan kan samtykket trekkes tilbake?

Vedkommende kan ta direkte kontakt med meg eller veileder via oppgitt e-post og/eller telefonnummer

Hvordan kan de registrerte få innsyn, rettet eller slettet personopplysninger om seg selv?

De kan bli tilsendt det transkriberte intervjuet

Totalt antall registrerte i prosjektet

1-99

Tillatelser

Vil noen av de følgende godkjenninger eller tillatelser innhentes?

Ikke utfyllt

Sikkerhetstiltak

Vil personopplysningene lagres atskilt fra øvrige data?

Ja

Hvilke tekniske og fysiske tiltak sikrer personopplysningene?

- Fortløpende anonymisering

Hvor blir personopplysningene behandlet?

- Databehandler

Hvem har tilgang til personopplysningene?

- Student (studentprosjekt)
- Databehandler
- Prosjektansvarlig

Hvilken databehandler har tilgang til personopplysningene?

Zoom, Teams, oTranscribe

Overføres personopplysninger til et tredjeland?

Nei

Avslutning

Prosjektperiode

09.01.2023 - 30.09.2023

Hva skjer med dataene ved prosjektslutt?

Data anonymiseres (sletter/omskriver personopplysningene)

Hvilke anonymiseringstiltak vil bli foretatt?

- Lyd- eller bildeopptak slettes
- Personidentifiserbare opplysninger fjernes, omskrives eller grovkategoriseres

Vil enkeltpersoner kunne gjenkjennes i publikasjon?

Ja

Begrunn

Da det er intervjuobjektens erfaringer og synspunkter som blir grunnlaget for oppgavens vurderinger vil det være mulig å kjenne seg igjen, samt trolig kunne kjenne igjen synspunkter fra personer som har uttalt seg om temaene i media ol. Opplysninger og svar som gis vil anonymiseres i oppgaven, men sitater og holdninger som gjengis eller beskrives vil kunne gjøre at en indirekte kan identifisere intervjuobjektene.

Tilleggsopplysninger

Jeg utsetter innlevering av master til september 2023 og vil innhente og behandle data frem til innlevering.



[Meldeskjema](#) / [Fremtidens organisering av jordskifteretten](#) / Vurdering

Vurdering av behandling av personopplysninger

Referansenummer

893517

Vurderingstype

Automatisk ⓘ

Dato

26.05.2023

Tittel

Fremtidens organisering av jordskifteretten

Behandlingsansvarlig institusjon

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet – NMBU / Fakultet for landskap og samfunn / Institutt for eiendom og juss

Prosjektansvarlig

Einar Hegstad

Student

Nora Aakre Skatvedt

Prosjektperiode

09.01.2023 - 30.09.2023

Kategorier personopplysninger

Alminnelige

Lovlig grunnlag

Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 30.09.2023.

[Meldeskjema](#)

Grunnlag for automatisk vurdering

Meldeskjemaet har fått en automatisk vurdering. Det vil si at vurderingen er foretatt maskinelt, basert på informasjonen som er fylt inn i meldeskjemaet. Kun behandling av personopplysninger med lav personvernulempe og risiko får automatisk vurdering. Sentrale kriterier er:

- De registrerte er over 15 år
- Behandlingen omfatter ikke særlige kategorier personopplysninger;
 - Rasemessig eller etnisk opprinnelse
 - Politisk, religiøs eller filosofisk overbevisning
 - Fagforeningsmedlemskap
 - Genetiske data
 - Biometriske data for å entydig identifisere et individ
 - Helseopplysninger
 - Seksuelle forhold eller seksuell orientering
- Behandlingen omfatter ikke opplysninger om straffedommer og lovovertridelser
- Personopplysningene skal ikke behandles utenfor EU/EØS-området, og ingen som befinner seg utenfor EU/EØS skal ha tilgang til personopplysningene
- De registrerte mottar informasjon på forhånd om behandlingen av personopplysningene.

Informasjon til de registrerte (utvalgene) om behandlingen må inneholde

- Den behandlingsansvarliges identitet og kontaktopplysninger
- Kontaktopplysninger til personvernombudet (hvis relevant)
- Formålet med behandlingen av personopplysningene
- Det vitenskapelige formålet (formålet med studien)
- Det lovlige grunnlaget for behandlingen av personopplysningene
- Hvilke personopplysninger som vil bli behandlet, og hvordan de samles inn, eller hvor de hentes fra
- Hvem som vil få tilgang til personopplysningene (kategorier mottakere)
- Hvor lenge personopplysningene vil bli behandlet
- Retten til å trekke samtykket tilbake og øvrige rettigheter

Vi anbefaler å bruke vår [mal til informasjonsskriv](#).

Informasjonssikkerhet

Du må behandle personopplysningene i tråd med retningslinjene for informasjonssikkerhet og lagringsguider ved behandlingsansvarlig institusjon. Institusjonen er ansvarlig for at vilkårene for personvernforordningen artikkel 5.1. d) riktighet, 5. 1. f) integritet og konfidensialitet, og 32 sikkerhet er oppfylt.



Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
Noregs miljø- og biovitenskapelige universitet
Norwegian University of Life Sciences

Postboks 5003
NO-1432 Ås
Norway